Kaina 10 ct.

Nr. 46 (1155) Vilnius, 1942 m. lapkričio 7 d.

SAVISAUGOS DALIŲ SAVAITRAŠTIS

LEIDŽIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ ŠTABAS
Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas.*
Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jezuitų g-vė Nr 3
Telef. per Vilniaus karišką: 29. Darbo val.: 07—12,30; 14—17
(dienomis prieš šventadienius 07—13).
Spausdinamas „Švytario" sp., Šv. Onos g-vė Nr. 3.

UŽSIENIO NAUJIENOS

Ryšium su Turkijos tautine švente, ministeris pirmininkas pasakė kalbą, kuriuje tarp kitko pabrėžė, kad turką tauta yra pasirengusi bet kokiems galimumams.

— Turima žinių, kad Uragvajus atnaujins diplomatinius santykius su Sovietų Sąjunga.

— Sevilijoj (Ispanijoj) policija suseką slaptą komunistų organizaciją ir sužemė 17 vad. revoliucinio komitetonašių.

— Spalio 28 d. Italija iškilmingai šventė istorinio žygio į Romą 20 metų sukaktis.

— Wandell Willkie, sugrįžęs į Jungtinės Valstybes, per radiją padarė bendrą pranešimą apie savo kelione. Savo kalboje ragino teikti kuo didesnę paramą santarvinkams.

— Sovietų Sąjungos aukščiausiosios tarybos pirmininkas Kalininas išleido atsišaukimą į Kaukazo srities gyventojus, kuriame ragina ginti Kaukazą, kaip ginamas Stalingradas. Kalininas atsišaukimą išleidęs atsivėlęjant į tai, kad Kaukazo srities gyventojai sveiki neremia.

— Per paskutinį Genuos (Italijoj) bombardavimą anglų lakūnai palaikė 1 18 bažnyčių ir vyskupo buveinę.

— Irano maltinimo ministeris pranešė, kad turimų javų atsargų kraštui išmaitinti nepakanka. Duona keturis kartus brangesnė, negu prieš britų ir sovietų okupaciję.

— Italijoj fašistų partijai ir jos daliniams priklauso 27.376.000 Italų ir Italės.

— JAV jūrų karo jėgų vadas Ramiojo vandenyno pietuose admirolas Ghormley pasšalintas ir jo vieton paskirtas viceadmirolas William Halseyjun. Pakeitimas įvyko sąryšy su operacijomis prie Salomonų salų.

— Nacionalsocialistinės Reicho karių sąjungos mažojo kalibro rungtynėse dalyvavo 700.00 senų kareivių.

— Egipto karinis gubernatorius išleido potvarkį, kuriame graso kalėjimu iki šešių mėnesių Egipto studentams ir mokinams už dalyvavimą streikuose, politiniuose mitinguose, už platinimą politinių brošiūrų ir pan.

— Generalinės Gubernijos (kūrimo trečiųjų metinių proga Krakuvos pilyje Reicho ministeris Frankas išdalijo dešimčiai Generalinės Gubernijos vokiečio kraujo medinę Fluerrio suteiktus auksinius Motinos Kryžius. Po iškilmingo vyriausybės posėdžio, kuriame generali-gubernatoriūs Reicho ministeris Frankas davė plačią praėjusių metų darbo apžvalgą, buvo išdalyti užsitarnavusiems vyriausybės nariams kryžiai už nuopelnus, keliant žemės kūno gamybą.

— Madagaskare esančios prancūzų karinės nalėjos paėmė žvyrusės tepė pasipriešinimą tol, kol bus galima.

— Ispanų vyriausybė įteikė protesta JAV vyriausybei prieš visoje JAV laikraščių eilėje idėta tvirtinima, kad vokiečių povandeniniai laivai turi atramos punktus Kanarių salose.

— Vokiečių nacionalsocialistų delegacija su dr. Ley priešakyje, atvykusi į Žygio I Romą 20-ties metų sukaktuvių minėjima, buvo labai šiandinai sutikta. Delegacija Romoje priėmė dučė. Priėmimo metu Reicho organizacinis vadas dr. Ley įteikė dučei asmenini Fluerrio raštą.

— JAV karo laivyno nuostolai kuo karo pradžios siekia 59 įvairių kategorijų karo laivų, kurie buvo nuskandinti, ir 39 sugadinti.

— Ryšium su Žygio I Romą 20 metų sukaktuvėmis, Fluerris karaliui ir dučei nusiuntė nuoširdžias sveikinimo telegramas.

— Žygio I Romą dvidešimtųjų metinių proga, eilei kolonistų Libijoje suteiktos privatinės nuosavybės teisės.

— Italų sosto įpėdinis Umberto pakeitas į Italijos maršalus.

— Pasitiymėjusiems karininose reikaluose šoferiams pažymėti, Fluerris įsteigė „Soferio pasižymėjimo ženklą".

Prie Novorosijsko vokiečių kariuomenei pavykus bažėjė, su 14 dienų trukusias smarkias kautynes dėl vieno sustiprinto kalnagūbrio, valdžiusio jlanką. Tuapsės kryptimi vokiečių daliniai taip pat pastūmėjo į priekį prie aukštumų Juodosios jūros krante. Čia priešo kariuomenės daly, buvo apsuptos ir sunaikintos, kelios priešpaičių atmušti.

Nuo spalio 24 d. pradėtas bendras puolimas į vakarus nuo Tereko kilpos davė žymių laimėjimų vokiečiams ir rumunams. Priešas buvo atremtas plačiu frontu į šiaurę nuo Naličko miesto, kuris buvo palmtas. Atremti atpalaidoujamieji puolimai iš spamų. Į pietryčius nuo Naličko buvo sumušos kelios bolševikų divizijos, paimta 7.000 belaisvių ir grobio. Kovojant toliau, savas Naličeus masto puolimas sunkioje vietovėje atrėmė atkaliai kovojusį priešą per kelis upelius. Buvo paimtas Alagiro miestas ir tuo buvo atkirstas svarbus osetų karo kelias. Į rytų nuo Alogiro tollau puldami vokiečių daliniai pralaužė stipriai įtvirtintas ir užminuotas priešo pozicijas. Kalmukų stepėje savais priešpuoliais padarius priešui didelių nuostolių, stremta jo kavalerija.

Vakarų Kaukaze bebevykstant puolimams ir priešpuoliams lyvko smarkios kovos, kurių metu vokiečių daliniai išlaikė savo pozicijas ir priešpuolais laimėjo teritorijos. Slovakų daliniai sunaikino apsuptas priešo pajėgas.

Šiaurinėse tollau bebevykstu sunkieji puolamosios kovos dėl namų blokų ir namų. Miesto šiaurėje esančio pramonės kvartalo dalys tebėra priešo rankose. Spalio 27 d. čia pasiekta Volga. Buvo smarkiau bombarduojamos salose ir rytiniame krante esančios priešo baterijos. Nuo spalio 26 d. bolševikų atpalaidoujamieji puolimai priešo vokiečių užtvarą šiaurėje nebevykstu. Spalio 26 d. toks puolimas buvo padaryias iš pietų, vakiau jis su gerokais nuostolais nuslūgo. Vokiečių aviacija trukdė susistekimą už pietinio fronto linėju. Primą kartą šią savaitę dienos metu ir šviesomis mėnesėmis naktimis buvo bombarduojamas laivų susistekimas. Kaspijos jūroje, kur nuskandinta 14 laivų, tu tarpe 7 tankiaivai. Šie nuostoliai yra labai juntami. Lapkričio 1 d. į pietus nuo Stalingrado priešas vėl atnaujino savo neėkminingus puolimus. Kiginlimas persikelti per Volgą į šiaurę nuo miesto nepavyko. Eilė didelių vaičių buvo nuskandinta, o priešo pajėgų masė buvo sunaikinta arba paimta i nelaisvę. Prieš bolševikų artilerijos pozicijas rytiniame Volgos krante buvo kovojama mėtant bombas ir šaudant iš bankų. Į šiaurę nuo Astrachanės bombos pataikė i 13 transporto lėktuvų. Vienas naftos traukinys lėdegė.

Prie Dono vokiečių, rumunų ir italų daliniai atrėmė paskirus puolimus. Viduriniame ir šiauriniame ruožuose sovietai, neišdrįsti pagerėjusio oro, ir šią savaitę atpalaidoujamųjų puolimų nevykdė. Čia vyko tik žvalgybinių ir smogiamųjų dalinių veiksmai.

Į pietryčius nuo Ilmeno ežero, visiškai pelkėtose vietose toliau tebevyksta atkaliios kovos.

— Spalio 28 d. Vakarų Anatolijoje (Turkijoj) buvo jančiamos žemės drebėjimas. Nuostolių nepadaryta.

— Per Europos pašto kongresa Vienoje įsteigta Europos pašto ir telegrafo - telefono sąjunga. Kongresas nutarta įvesti: 1) Europoje nustatomas vieningas laiškų tarifas. 2) Bus pradėta vispusiškai taikyti žymiai suprastintą svorių sistemą laiškams. 3) Panaikinamas mokestis už laiškų tranzitą. 4) Įvedami bendri telegramų tarifai. 5) Panaikinamas savitarpio atsiskaitymas telegramų tarnybose.

Daug kartų dienų ir naktį iš ero buvo puolas Murmanskas.

Kovoje prieš sovietų prekinį ir karo laivynus, spalio mėn. aviacija ties Juodosios jūros pakraščiais, Kaspijos, Jūrose, Volgos žemupyje ir Ladogos ežere iš viso paskandino įvairaus dydžio 33 krovinių ir transporto laivus, jų tarpe daug tankiaivių ir vieną sargybinį laivą. Be to, aviacija sužalojo 32 įvairaus pobūdžio krovinių laivus ir 4 karo laivus.

Kovą Egipte tebevykdoma toliau smarkieji. Stipriausi priešo vietovės junginiams įsiveržus į šiaurinį fronto ruožą, priešas smarkiai puitas, priešpuolu. Vokiečių ir Italų ovą palėgęs svarbiausiose mūšių vietose nenulistamai puolė britų motorizuotas pajėgas, artilerijos pozicijas ir užmuginto rytiną.

Nuo spalio 11 iki 31 dienos britų karo aviacija neteko 306 lėktuvų, iš jų 187 buvo numušti viršum Viduriožemio jūros ir Šiaurės Afrikos. Per tą patį laiką kovose su Didžiąja Britanija žuvo 88 savi lėktuvai.

Lapkričio 1 d. Vyriausioji Karuomenės Vadovybė neapsiribojo pranešimu paskelbė, kad vokiečių povandeniniai laivai, nežiūrint nuolatinės smarkių rudens audrų, tebevykdo karo veiksmus prieš priešo lydinąsias vilkstines Atlanto vandenyne. Spalio 31 d. vienai vokiečių povandeninių laivų grupei prie Kanarų salų pavyko pagauti iš pietų į Anglija plaukusią lydimąją priešo vilkstinę. Sutemus povandeniniai laivai koncentrinio puolimu puolė smarkiai apsaugotą vilkstinę ir Iki sekstyvo ryto sunaikino 14 laivų, bendros 101.000 tonų talpos, kurie gabeno iš Afrikos svarbias žaliavas.

Medžiojant priešo transporto laivus, vokiečių povandeniniai laivai pirmą kartą prasiveržė iš Atlanto vandenyne į Indijos vandenyno pakraščių vandenis ir toli į rytus nuo Azulos iškyšulio, toliausia į pietus išskiriančio Afrikos iškyšulio, o taip pat Capetowno jūros srityje nuskandino aštuonis laivus, bendros 52.518 tonų talpos. Naktį 1 1942 metų spalio 31 dieną netoli Kanarų salų smarkiai sumušos lydimosios vilkstinės likučiai buvo ir toliau vokiečių povandeniniu laivų puolami. Iš viršikai kovojusiosios vilkstinės buvo paskandi dar keturi laivai, bendros 30.131 tonų talpos. Tuo būdu, bendras laimėjimas kovoje prieš šią vilkstinę siekia 18 laivų, bendros 131.131 tonų talpos. Vokiečių povandeniniai laivai sunaikino priešui dar 82.649 tonų prekybos laivų iš per šešias paskutinės dienas plačioje karo veiksmų srityje sunaikino iš anglų ir amerikiečių prekybos laivyno 41 laivą, daugiau, kaip ketvirčio milijono tonų bendros talpos.

Kovoje prieš anglų ir amerikiečių transporto laivyną karo laivynas per spalio mėnesį nuskandino 111 laivų, bendros 720.575 tonų talpos. Šis laimėjimas buvo pasiektas, visų pirma, nenuilstamo povandeninių laivų veiksmo dėka. Dar 10 laivų buvo sužalota torpedomis. Karo aviacija nuskandino du prekybos laivus, bendros 10.000 tonų talpos, ir sužalojo vieną didelį prekybos laivą ir vieną mažesnį dydžio.

Anglų karo laivynas per tą patį laiką neteko vieno naikinikio, dviejų sargybinių laivų, septynių greitlaivių ir per ardius puolimus — 12 kariuomenei lėpinti valčių.

Lapkričio 3 d. taip pat nesaparsta pranešimas buvo paskelbta, kad vokiečių povandeniniai laivai grįžę į rytus nuo Kanados pakraščių, nepaisant blogo oro, pavyko susikurti iš Amerikos ir Anglija plaukiančio, karšno vnešlėjimo bet maisto produktais pilnai pakrauta lydimąja vilkstine. Per atkaltius puolimus, trukusius keletą dienų ir naktių, iš stipriai saugojamų priešo transportu laivų paskandinta 16, bendros 94.000 tonų talpos laivų, jų tarp 3 municijos pakrauti laivai, kurie, į juos patekdami, žlėkė į ora. Torpedomis buvo sužalojęs dar du, bendros 11.000 tonų talpos gariaivai, be to, vienas naikinotojas ir korvetinis laivas. Esant didelei miglai, pavyko pasaprastai tik išskaityti lydimosios vilkstinės likučiams.

KAUKAZE VYKSTA SMARKIOS KOVOS

SPALIO MĖN. NUSKANDINTA 720.575 TONOS

KOVOS EGIPTE

BERLIN. Praėjusią savaitę prasidėjęs didysis anglų puolimas Egipte vokiečiams ir italams nebuvo netikėtas. Spalio 3 d. vakare prasidėjo parengtinasis artilerijos šauvymas, o 23 val. — pėstininkų puolimas. Netų ir vokiečių kariuomenės 50—60 km pločio pozicijas tarp Jūros ir nepriėjamas El Katarno žlėsto apsupti buvo neįmanoma, todėl buvo pradėtas puolimas frontu. Pradžioje mėginta pulti abu sparnus, paskui puolimas visa jėga buvo nukreiptas į šiaurinį sparną. Anglai du kartus mėgino išlaužinti kariuomenės besiplanančiųjų užnugarį, prie Marsa Matruko. Tie mėginimai nuėjo niekais.

Puolimus sausumoje anglai vykdė, panaudodami stipriąs artilerijos ir žarvuočių jėgas ir atgabendami vis naujų rezervų. Kai kur jiems pavyko įsilaužti, bet tuos įsilaužimus vokiečiai ir italai tuoj vėl užtvėrė. Puolantiesiems nepavyko pasiekti paprastinių pozicijų, juo labiau jos pralaužti. Iki spalio 29 dienos jie neteko 345 tankų. Buvo palmti kelі žimtai britų belaisvių.

Skaičiumi pranašesnė britų aviacija padėties taip pat nepakeitė. Jau per keturias pirmas dienas britai neteko 60 lėktuvų; spalio 30 dieną jie neteko 8 lėktuvu. Vokiečiai per 5 dienas neteko 19 lėktuvu.

Per šią savaitę anglai, kaip matyti iš jų pačių pasiaskymų, patyrė dideli nusivylimą, netekdami vilties, kad vokiečių ir italų kariuomenę galės tuo kartu ir sunaikinti.

TOKIO. Japonų Žinionia, Sovietų Sąjungoje išleisti jėunimo karėio apmokymo nuostatai, kurie apima visas mokinius ir mokines nuo 8 metų amžiaus.

MOELDERSO VARDO LĖKTUVŲ NAIKINTUVŲ ESKADRA PASIEKĖ 4.000 LAIMĖJIMĖ ORE

BERLIN. Šiems dienomis Moelderso vardo lėktuvų naikintuvų eskadra pasiekė savo 4.000 laimėjimą ore. Paduotini laimėjimai pasiekė šios eskadros vyr. puskarininkis Rytų fronte.

Reicho maršalas Herman Goering žia proga eskadros vadą pasveikino.

PADEGTOS BRITŲ NAFTOS VALYKLOS PRIE MESULO.

ROMA. Stefanio pranešimų žiniai padegė britų žibalo valyklas, esančias už 35 km nuo Mosulo. Gesinimo darbai iki šiol buvo nevaisingi. Nuostoliai yra daugiau siekią 8 milijonus svarų sterlingų.

NAUJAS JAPONŲ DESANTAS GUADALCANARE

STOCKHOLMS. Anglų informacijų biuras praneša, kad japonai Salomono grupės saloje Guadalcanare išlaipinę kariuomenės dalinius.

PRISIEKĖ VILNIAUS POLICIJA

Lapkričio 3 d. Vilniaus Miesto Srities Komisariato didžiojoj salėj, dalyvaujant SS ir Polizeistandortführiui pulk. Kriegui su savo karininkais, Vilniaus Miesto Komisarui Hingstui, Policijos Departamento direktoriui Reivyčiui ir Vilniaus Miesto ir apskrities policijų vadams iškilmingai priešiai Vilniaus miesto, Vilniaus apskrities ir Geležinkelių policijos karininkai ir kiti policijos pareigūnai.

Prieisakos salėje tribūna buvo papuošta vokiečia Didžioio Reicho ženklu ir Lietuvos trispalvėm vėliavom. Visą laiką grojo Vilniaus Savisaugos Dalinio didžo orkestras, vadovaujamas kapelmeisterio Obolevičiaus.

Prisaikdinantiems lietuvių policijos pareigūnams pulk. Krieg savo žodyje pažymėjo, kad šiandieną lietuvių policija petys į petį karts su vokiečiais kovoja prieš bolševizmą ir žydiją, išlaikydami savo gimtame krašte tvarką ir ramybę. Lietuvių Savisaugos Dalinial sąžiningai atlieka jiems pavestas pareigas už Lietuvos ribų ir narsiai kovoja fronte.

Policijos Departamento direktorius Reivyčius savo žodyje apibūdino duodamos prieisakos reikšmę. Palinkėjo visiems lietuvių policijos pareigūnams būti vertais lietuvio vardo.

Baigdamas savo kalbą direktorius Reivytis priminė, kad Vilniaus policijos pareigūnams tenka ypatinga garbė, nes jie tvarko senąją mūsų sostinę, todėl ir jų pareigos turi būti ypatingai gerai atliekamos.

Po iškilmingos prieisakos sugrota Vokiečijos ir Lietuvos himnai.

Mūsų SD kariai prieš banditus

Kai auga naujas žytas

Petrikėnas Vitalis

(Tęsinys)

— Vyrai, būkim išmintingi ir atsargūs. nepradėkim nieko per anksti, nes pražudysim save ir kitus.

Sugrįžęs pas savuosius, radau atėjusį kleboną — altaristą.

Pamatęs ji tariau:

— Dabar, klebone, visuomet vytesnio klausysiu ir tikėsiu, jūs buvot teisus, nenorėdamas vaišuoti į Telšius.

Pasibučiavom, lyg ilgus metus nesimatę, ir nusprendėm netrukus grįžti į kleboniją. Paskui jis papasakojo, kaip jis išsigelbėjo, kaip greta sužeisiąjį tikino, kad kunigas, ir dawė išrišimą ir kaip pagalau atsidūrė Vilkučių kaime. Kitą rytą išėjęs į kiemą ižigrdau vieskely Plungė — Žarėnai motociklų tūsė. Nudžiugau kaip maža vaikas. Tai vokiečiai. tikrai jie, nes rusų neteko čia su motociklais matyti. Žinia pasidalijau su kitais. Visų veidai prašvito, mūšiai bus atsitolinę, galėsim galvoti apie normalų gyvenimą.

Neatsimeni geral, tai buvo 24 ar 25 birželio rytas. Tą pati dienos popietį sugrįžom į namus. Bažnytkaimy, tačiau, viešpatavo dar ižgąstis ir nežinia; daugelis nenakvojo namuose. nešioję iš vietos į vietą savo daiktus. Atėjo gandas, kad kitą naktį vietinlai gyventojai rusai pulą lietuvius. Sako, jie turį ginklų, nes daugelis buvo komunistinių organizacijų nariai ir pareigūnai. Kas daryti? Bus taip, nebus. o atsargumu reikia pasirūpinti. Atėjo pas mane A. Macelka (buvęs šaulių būrio vadas, apie kurį dabar turėjo spiestis partizanai) tartis kas daryti.

Už kelių kilometrų, Smilgiuose, buvo jau vokiečiai, bent dažnai ten pasirodydavo. Reikėjo susiskiesti su jais, pranešti mūsų padėtį ir paprašyti sargybos. Dalykas buvo rizikingas. Cia dar maišėsi rusai. Jų pilna buvo Liepiaukės miškuose, ėjo gandai, kad daug yra ižsislapčiusių pas vietinius rusus. Bet vis dėlto ryžausi tai padaryti, nes daugiau mokančių vokiečių kalbą nebuvo. Pasiėmiau vieną tikininką ir ižėjom.

Atėję į kryžkelę nieko neradom, tik aplinkui buvo išvažinėta, žymu automobilių vėžės. Kiek palaukus, atūžė sunkvežimis, pilnas juokaujančių vokiečių karių. Paskų lengvoji mašinėlė, kuri pasuko Kontaučių linkn. Trumpai nuroėdėm, kur gali būti dar rusų ir pranešėm apie mūsų bažnytkaimį padėtį. Mums besižnekant bažnytkaimio puėše pasigirdo šaudymas. Pasirodo, buvę du rusų kareiviai pas vieną rusą šaudė į važiavusią vokiečių mašinėlę. Sunkvežimis pasiruošė bet-kuriam netikėtumui. Bet mašinėlė greitai grįžo, visi buvo sveiki, tik sušaudytas radijatorius.

— Na, ir patekau, — pagalvojau, — kai pradės jie čia šaudyti, tai neturėsiu kur dingti.

Tačiau daugiau nusižaudymų nebuvo. Rusai paspruko, o vokiečiai atsisveikindami pasakė, kad pranešią mūsų pageidavimus dalinio vyresniajam. Tym mąs, nieko nelaimėję. turėjom grįžti į namus. Bet vis dėlto mes pradėjom veikti. Susispėtę apie buvusį šaulių būrio vadą, sudarėm tarybą — komitetą, kuris pasiėmė visą atsakomybę už tvarką, leido paliepimus, sekė įtartinus asmenis. Labai dažnai sueidavo pas mane tartis, kas ir kaip daryti, nuo ko pradėti darbą, kaip elgtis su pavojingaisiais asmenimis ir t. t. Visa bėda, kad trūko mums ginklų ir pavojaus metu nevisados būtume galėję laimėjimą pakreipti savos pusės. Tačiau sumanumas, ryžtingumas, drąsa ir meilė savo kraštui nugali viską.

Atsirado pora senų šautuvų, vienas pistoletas ir keletas šovinių. Pradžia yra. tikėjom, kad rasis daugiau. Pirmas mūsų darbas buvo iškelti lietuvišką vėlavą, kuri lyg koks simbolis sujungtų visus draugėn, sužadintų širdyse Lietuvos meilę ir reikėtų mūsų apylinkės tvirtą pasiryžimą vėl gyventi laisvai ir nepriklausomai. Žaibo greitumu aplėkė žinia, kad ketvirtą valandą aikštės trikampyje bus keliama vėliava. Priešš tai visi turėjo susirinkti mokyklos kieme ir iš ten organizuotai su dainomis žygiuoti į vėliavos pakėlimo vietą. Susirinko labai daug vyrų, moterų, jaunimo, senių ir vaikų. Čiausitvarkėm gretomis ir, aiidint dainoms, žypsančiais veidais žygiavom nurodyton vieton. Priėš pakeliant vėliavą, kelius žodžius pasakė būrio vadas, paskui buvo pavesta kalbėti man. Džiaugsmo ašaros neleido daug sakyti. Menu, kad nuaidėjo žodžiai: „Broliai ir seses, po metų pertraukos, po skausmo, vergijos, kančios ir nevilties metų, mes vėl sutirinkom prie lietuviškos vėliavos su lietuviška daina, tautos meile, lietuvišku žodžiu. Per praėjusius metus mes neturėjom teisės būti lietuviais ir katalikais. Mes turėjom slėpti vėsa, kas priminė Dievą, kas priminė lietuvišką, mes turėjom iš mokyklų ir įstaigų išmesti kryžių ir vytį, mes neturėjom teisės lietuviškai dainuoti, lietuviškai mąstyti, lietuviškai jausti, mes neturėjom teisės mylėti Lietuvą ir jos didvyrius. Vieton jų mums buvo paklišta įvairūs žydelliai ir komunistėliai, kurie tokie svetimi lietuvio širdžiai, taip nieko bendro neturį su mūsų kraštu. Taurus lietuvis negalėjo net pažiūrėti į juos lengva širdimi. Mes savo lietuvišką vėliavą turėjom pakeisti raudona skudura, priei mus komunistai kėlė savo ginklus, priei mus kumštis kėlė ir grasino įvairūs žydberniai ir Lietuvos išdavikai, o mes turėjom tylėti ir kęsti. Ir garbė tiems Lietuvos sūnums ir dukroms, kurie jokiu išdavikišku darbu nesuteršė savo lietuviško vardo, neišdavė Lietuvos už jokius pažadus ir viliojimus. Dabar mes laisvi. Bet padarykim iš to išvadą. Pirmiausia, t. y., Apvezinčos valia, kad pabaudęs mus, vėl dėtugina laisvės aušra. Dieva Apveizdra žiūrinko mums vyrą, galingos vokiečių armijos vadą, A. Hitlerį, kuris išvadavo mus iš raudono teroro ir galutinio mūsų tautos išnaikinimo. Garbė jam ir meilė. Atsiminkim, kad mūsų laukia naujos darbas, naujі uždaviniai. naujі rūpesčiai, naujos aukos. Bet niekas nebus mums sunku, niekas nebus baisu, nes per kančią ir aukas per darbą ir pasiryžimą, mes žengsime į naują ateitį kurti naujos Lietuvos. Praeities klaidos bus mums naujos ateities pamoka, tos ateities, kurią sukurs mūsų broliu ir galingos vokiečių armijos karių kraujas , tos armijos, kurial vadovauja mūsų išlaisvintojas A. H. Valio jam!" Griausmingai nuaidėjo triguba „valio", kuris susidėsiąs su dėlnų plojimu ir ilgai ir ilgai aidėjo bažnytkaimio gatvėmis. Po to kažkieno pasiūlymu natarėm taip pat tvarkinga eisena žygiuotį į bažnyčią padėkoti Dievui. Priėjau prie jaunimo, kurį globojau bolševikų metais, kurį mokiau tėvynės meilę skatinančias daineles ir, mostelėjęs ranką, daviau ženklą užtraukti bolševikų metais slaptai ir tik patikimam rately dainuojamą dainelę:

Ei, broliukai ir seselės,
Lietuvos vaikai,
Maskoliai spniko šalį,
Siegia ją vargai.

Guna snausti ir miegoti,
Gana kačko laukti,
Reik Tėvynę išvaduoti,
Reik į žygį traukti.

Stai palvelkim į Tėvynę,
Žemė čia gruzt.
Už tikėjimą — ginttinę
Kąsimės vėl.

Mūsų žemė čionai buvo,
Mūsų čia ir bus,
Sovanorių daugai žuvę,
Tęsim jų darbus.

Ei, neliūdkit, nedejuokit,
Žemę vėl lietuvis ars...
Vieningai rankas paduokit
Ir į kyrį marš!... (1940. XI. 7.).

Didingai, nuožirdžiai, ryžtingai su meile ir viltimi Tėvynei skambėjo iš „katakombų" išėjusi dainelė. Nedaugelis ją mokėjo anuomet, kada lietuviška, patriotiška dainelė buvo nusikaltimas. Taryba Lietuvoj nedaugelis nešioja ją širdyje ir sklepijo kitiems. Bet tie, kurie mokėjo, nešė ją kitiems, galvino migdomo lietuviškų dvasią, kėlė meilę savo tautai, savai žemei ir savam kraštui. Ne tik ši dainelė buvo viena, buvo panašių ir daugiau, bet tą iškilmingą momentą užtraukiau šią kaip tik dėl to, kad ji labiausiai buvo paplitusi ir patikusi net vyresniojo amžiaus žmonėms tiek savo žodžiais, tiek savo melodija. Gimė ji ta mintimi, kad galvinti jaunų širdyse lietuvišką dvasią, kad duotų jiems ką nors naujo „katiušų" vietoj, kad pavaduotų uždraustąsias karines daineles. Kai sueidavom patikimi, savi, dainuodavom tokius žodžius, kokie yra, kai tekdavo dalyvauti įvairiose sueigose, kur susirinkdavo daug ir įvairių žmonių, tada ją pakeisdavom kitaip, kur niekas nesuprasdavo, kad po tais linksmais juoku skambančiais žodžiais slepiasi lietuvišką ryžtingumą kelianti melodija ir jėga. Pvz., pirmas punktas skambėdavo štaip:

Ei, broliukai ir seselės,
Lietuvos vaikai,
Jau svečiai apniko šalį,
Siegia ji stipriai;

Gana snausti ir miegoti,
Gana kačko laukti,
Reik stalelį išvaduoti,
Reik prie valgių traukt ir t. t.

Koks juokas ir kokia žypsena žymėjo veiduose tų, kurie žinoja, ką tai reiškia, kitiems gi atrodydavo visa tai natūralu, nudažyta linksmumu ir juoku.

Taigi, reikia suprasti kokiu džiaugsmu ir kokia meile dainavau kartu ta dainelę, einant gretoje į bažnyčią. Man atrodė, kad ji skambėjo nepaprastai šventai, džiaugsmingai. Mano troškimas gaivinti jaunas širdis išsipildė: neužmigo jos, nepersiėmė kita dvasia, bet lietuviško krašto meilė giliai slypi ir daga jų sielose. Suprasti tai galės kiekvienas, kuris supranta santykį tarp kūrėjo ir kūrinio. Tos būtų, kūrinys ir nevisuomet tobulas, nevisuomet toks, koks reikia, bet jam jis brangus, savas ir malonus, juo labiau, kada jis yra surištas su tam tikrais prisiminimais ir išgyvenimais.

Artėjom prie bažnyčios. Galingu šūkiu nuaidėjo paskutinieji žodžiai, susipynę laukuose, ten su vyturio dainele, pempių sveikinimais ir nuskriejo tolyn, tolyn Lietuvos padange, į mėlynus tolius.

Žengėm į bažnyčią ir tylėjom ir artėjom prie altoriaus. Aidinčiuose žingniuose tarytum girdėjau vis paskutiniuosius dainelės žodžiuos: „Ei, neliūdkit, nedejuokit, žemę vėl lietuvis ars..." Bažnyčioje sugiedojom „Marija, Marija" ir „Garbinkime Šv. Sakr." Giedojo visi: ir jauni, ir seni, ir vaikai. Niekada nemačiau taip nuoširdžiai, taip entuziastiškai, taip su meile giedančių, kai tuomet. Ir tai buvo malda. sielos ir širdies malda, nuoširdi, kūpina pilnėkos, dėšiaugsmingo. Meldėsi lietuviavinta lietuvis, kuriam sužibo naujos, gražesnės ateities vilties kibirkštėlė.

(Pabaiga kitam nr.)

Ukrainos arbūzų lenktynės

ŽIBIO DUGNE

— Pasirengti nerti!

Šis šaukšmas greitai paskilnda povandeninėme laive. Vyrai pakėlė sva vieteles.

— Vandens nepraleidžiantis bakas atidarytas! — skamba iš laivo vidaus, kur grandinis — mechaniškas vikrial dirbo prie atitinkamo ventiliuos. Prneešamas apie laivo pasirengimą nerti. Sulipa titelio sargyba. Stačiais laipteliais į centrale paskutinis lipa komendantas, priei tai uždaro virš saves dangtį.

— Ieisti vandenį!

Staigiai nutrūksta galingas dizelinių motorų ūžesys, ir ta pačia akimirka pasigirsta šviipiantis garsai, atidarius oro ventilių, iš presuvaurų lėsina oras, jo vietą užima vanduo, ir ilga, liekni plieninė žuvis, spaudžiama gilumos vaiu plokštčių, savo priekia leidžiasi žemyn.

Viduje nejaučiame, kad esame panėre, bet monometrai parodo gilumą. Mes alenkame pastoviai gilyn. Laivo stūbavimas, tie gyvieji judesiai bangose, visai pradingo. Visai tyiu. Ir radijo programa nutrūko tuo momentu, kai antena pasinėrė vandeny.

— 50 m gilumos! — iš centralės pasigirsta komendanto balsas. Jis nusivilko šlapius apsaugos drabužius. Lauke lyja, be to, būta daug telkiančio vandens ir matomumas buvo blogiausias.

Savo pasvirusią padėtį laivas palengva pakeitė į gulėtą.

— Šimtą litrų išspausti! — įsako vyresnysis inžinierius. Stovėdamas užpakalyje abėjų, prie gilumos vairo stovinčiųjų, jis stebi aparatus. Centralės grandinis, tuojau parkartojęs, suka savą ventilį. Elektrinai slurbiai pradeda zvimbti. Kai jie sustabdyti nutyla, jis pranešia:

— Šimtas litrų ištleistas!

— Borchers'ai, vairuokite link dugno!

— Komendantas, priei eidamas į savo patalpas, dar kartą kreipiasi į vyr. inžinierių:

— Dugnas čia smėlėtas ir viduliniškai 68—70 m gylio. Apačioje pastūbiame iki 6 val. 30 min. Iki to laiko vyrai suskubs dizelį sustasyti.

Vyr. inžinierius įsako užpakalinių ir prekinių gilumos vairų plokštes kiek pakreipti. Kol plaukimo srovė jas veikia, jų pagalba laivas priverčiamas leistis gilyn. Nuo to momento, kai dizelinai motorai nutilo, mes plaukiame elektros mašinų pagelba, kurios patalpintos vadinamajame E—skyriuje. Kadangi dizelinių motorų veikimui reikalingas oras, tai jie naudojami tik paviršiuje plaukiant. Pasinėres laivas turi pasitenkinti silpnesniais elektros motorais, kurie varomi paviršiuje bevaiiuojant prikrautų akumuliatorių srovės.

— Abi mašinas stabdyki!

Budinčio kariniiko įsakymą iš pokšto virš centralės perduoda mašinų telegrafu: tris kartus šuskamba. Vyrai mašinų skyriuje paloka, perjungia ir pranešą atgal. Vėl suskamba varpas, ir rodyklė galutinai sustoja ant „stop".

— Abi mašinos sustabdytos! — pranešą budinčiam kariniiku.

Paskutiniai plaukimo judesiai tolydiniai dingsta, bet viduje to nejaučiama. Gilumos monometras rodo 60 m gylį. Gilumos vairai nebeveikia, nes mes besiūbuojame vietoje. Jie pastatomi ant „0".

— 50 litrų pirmyn! — Geves ij įsakyma, centralės mechanikas ijungia siurbį, kol reikiamas kiekis vandens iš užpakalinių bakų nepaduodamas į prekinius, nes laivo priekis aukščiau už užpakalį. Kol laivas judėjo, veikė gilumos vairai, tai nebuvo taip jaučiama, bet dabar svarbu viską tūkšiausiai atlikti.

Vis dėlto toks povandeninis laivas yra komplikuotas daiktas. Pasinėrusiam beplaukiant svarbu kiekvienas svorio kilogramas save vietoje, lyginamojo svorio pastūtimas ir kokiu oru plaukiame. Atlantto vandenyno lygiagnasia svoria, pavyzdžiui, yra didesnia už Šiaurės jūrų. Šiaurėje vietoje, pvzdžiui, reikiasi kitaip. Kiekviena srovė turi savo skirtingą svorį.

Padėtis išlygina. Priekis vos truputį nusileidžia žemyn. Bet gilumos rodyklė pamažu slenka atgal. Atrodo, kad mes kiek lengvesni, nei mūsų iškiutnotas vandens. Vežiuojant šią kilogramas neturėjo reūšėmės, dabar gi mes kylame vietoj grimsti.

— 100 litrų ištleisti!

Dabar laivas iš tikrųjų pradeda grimsti. Atsitrenkimui į jūros dugną išvengti, reikia puse ijeistoje vandens vėl išspausti atgal. Pagaliau laivas sustoja. Tikrinimo aparatuose nikas nebejuda. Vos buvo galima pastebėti laivo nusidūmą ant minkšto jūros dugno. Bet dabar ija pakrypsta kiek į šoną — atsigula patogiausion padėtin.

Vyr. inžinierius įsako dar ijeisti vandens ir tuo būdu laivą pasunkinti, kad ija galėtų atsispirti prie kranio esamoms srovėms. Tuo jo darbas baigtas, nes dizelių pataisymui vadovaus vyresnysis mašinistas. Pranešama komendantui, kuris tuo laiku karo laivo ijvykių dienoraštyje pastabas rašė, ir aplinkui nutrūksta tarnyba. Paliekta tik keletas sargybinių.

Be abejo, dizelių skyriuje vyksta ijtemptas darbas, nes vyr. mašinistas su savo vyrais pradėjo motorų narstymą nes tik jis sustabdė

Lietuvos KARIŲ PORTRETAI

Karo karo korespondentas Henrikas Blažas

ARTIMUI PAGALBON

Ar maža yra gydytojų, kurie ramiausiomis taikos sąlygomis ne visuomet skuba suteikti medicinos pagelbą savo končiančiam artimui ir kurie, pažadinti naktį iš saldaus miego vykti pas sunkiai sergantį ligonį, į juos pažadinusius žiūri kaip į savo priešus, kurie sutrukdė gydytojo poilsį. Panašius medicinos atstovus norėtųsi nusiųsti Rytų frontan į vieną mūsų lietuviškų dalinį, kur fronto sąlygose dirba gydytojas N., kiekvieną akimirką pasiruošęs padėti savo artimui.

Gydytojas N. kartu su dalinio štabu gyvena viename bunkeryje, pakeldamas visus fronto gyvenimo sunkumus. Štabo bunkeris yra už kokių 100 metrų nuo pirmųjų fronto linijų. Čia žmonės, laukdami galimų priešo naktinių puolimų, naktimis nemiega ir budi amžinai apsirengę. Kai išaušta rytas, viena dalis bunkerio gyventojų gali nusnūsti, bet nusirengti niekuomet. Frontas kartais pakilą visokių netikėtumų ir visuomet tenka būti pasiruošus. Kartu su visais naktimis budi ir gydytojas. Rimtesnio puolimo metu čia kiekvienos rankos yra brangios, ir net gydytojas, padėjęs į šalį savo medicininkšius ir ankius, turėtų griebtis ginklo. Bunkerio duryj gydytojo iškaba nepuošia. Nenustatytos nė ligonių priėmimo valandos. Gydytojo kabinetas čia yra visas dalinio užimamas plotas su visa bunkeriu ir lauko sargybų sistema, o priėmimos arba vizitavimo valandos — ištisa para.

Gydytojas nedidelio ūgio, pa-

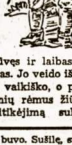

dėtuves ir laibas, kokių 28 metų vyras. Jo veido išraiškoje yra kažkas vališkko, o pro juodų didelių akinių rėmus žiūri geraširdiškos, pasitikėjimą sukeliančios akys. Kai gydytojui kas nors nepatinka, jo akys išsiplečia ir jose matyti ryškus nustebinimas. Kai jis pasakoja apie savo sužeistų pacientų kantrumą, apie jų sugebėjimą net didžiausius skausmus pakelti nevaitojant ir neskiondžiant, iš jo akių dvelkia kažkokia išvidinė šiluma. Kai gydytojas perriša kurį sužeistąjį, iš jo akių tryksta užuojauta. Kai jis, apžiūrėjęs besiskundžiantį visokiais negalavimais karį, konstatuoja simuliaciją, gydytojas neprataria nė žodžio, nedaro jokių priekaištų, tik jo akių išraiška pasidaro ironiška.

Apžiūrint susirgusius, perrišinėjant žaizdas, gydytojo judėsiai tikslūs ir neskubūs. Bet, kai gydytojas susitinka oponentą, kuris nesutinka su jo idėjomis, rankų judėsiai pasidaro greiti ir energiški, akys žiba, mintys kategoriškos. Gydytojas smarkiai savo nusistatymų gina ir šioje srityje niekam nėra linkęs nusileisti.

Ir ankšti rytą ir vėlai vakare jūs galite pamatyti gydytoją N. išeinantį iš štabo bunkerio ir sanitaro lydimą, vykstantį per priešo apšaudomus plotus į pačias pirmąsias fronto linijas ir net į lauko sargybas. Gydytojas eina pasikabinęs prie šono pistoletą, užsikišęs už juostos dvi rankines granatas, o savo kairę ranką už perpečio dirželio. Jis eina vizituoti savo lauko sergančius pacientus, kad natitrauktų jų nuo karinių pareigų. Gydytojas nelaukia, kol karys pats pas jį atvyks. Jam pakanka nugirsti, kad kuris nors karys viename bei kitame bunkeryje pradėjo kažkaip negaluoti, ir gydytojas jau skuba savo artimų pagalbon.

Bet kodėl gydytojas N. savo kėrę ranką nešioja užsikišęs už perpečio dirželio ir kodėl jis, nusiėmęs mundurą, ją užsikiša už petnešų? Gal gydytojo N. toks paprotys? Pasirodo ne. Kai gydytojas kečia baltinius, jis iš marškinių rankovės ištraukia nuogą ranką. Viza kairioji ranka nuo pat peties per alkūnę iki riešo mėlyna ir patinusi. Paklaustas, kas rankai pasidarė, gydytojas atsako trumpai „Susitrenkiau". Kur ir kaip jis susitrenkė, nepaaiškina. Tai jam nereikšmingas dalykas. Bet, jei panašioj būklėj būtų karys, jis be jokių atsikalbinėjimų užkabintų jam ant kaklo raištį ir lieptų patogiai ranką nešioti. kol pasveiks.

Toks yra fronto gydytojas N. Kaip jis nepanašus į salioninius gydytojus ir kiek daug salioninėj gydytojai turėtų iš jo pasimokyti.

PUOLIMAN PIRMAS — PRIEDANGON PASKUTINIS

Brezentiniu apsiaustu apsisiautęs, automatinį pistoletą per petį persimetęs ir prie diržo granatas prisikabinęs, pamiškėje nuo vieno karių būrelio prie kito vaikštinėja karys. Jis vidutinio ūgio, plonas, jo apatinę veido dalį puošia smailia, ne per tankiausia šviesi barzdelė, viršutinę lūpą pridengia tokie pat skysti šeelial, virš jos kyšo smaila ir stambi nosis, o žydi ir mėlynos akys lyg po stogeliais pasislėpusios po tankiais ir ilgais antakiais. Kai karys nusiima kepurę, tai iš po jos išlenda aukšta nuplikusi kakta, o aplink viršugalvį drafkosi šviesūs ir reti plaukai. Kariui per 30 metų. Kalba rišai ir tyliai, niekad balso nepakeldamas. Įsakymus davinėja tokiu ramiu balsu, lyg jie liestų ne kovą, bet paprastus kasdienius reikalus.

Tai leitenantas M. — vieno mūsų dalinio vadas. Naktį jis savo dalinio priešakyje vykdė puollmą, užėmė naują vietovę, o dabar nurodinėja savo kariams, kur išsikasti apkasus ir pasistatyti priedangas. Visą naktį lijo, rytas taip pat apsiniaukęs ir lietingas. Ir ka-

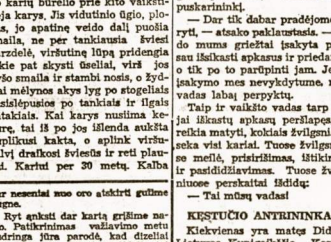

rias ir ju vadas permirkę iki kaulų.

Kai apie pietus apkasai ir priedangos išsikastos, kai kariai jau turi virš savo galvų pasistatę pastogę ir jau pradeda spėlžiovinti, jų vadas vis dar vaikščioja tarp jų nuvargęs ir persišlapęs.

— Argi jūs savo vadui priedangos nepadarėtė?, — klausiu vieną puskarininką.

— Dar tik dabar pradėjome daryti, — atsako paklaustasis. — Vado mums griežtai įsakyta pirma sau išsikasti apkasus ir priedangas, o tik po to parūpinti jam. Jei šio įsakymo mes nevykdytume, mūsų vadas labai perpyktų.

Taip ir vaikšto vadas tarp naujai iškasytų apkasų perlapęs, bet reikia matyti, kokias žvilgsnias jį seka visi kariai. Tuose žvilgsniuose meilė, prisirišimas, ištikimybė ir pasididžiavimas. Tuose žvilgsniuose perskaitai šėdidų:

— Tai mūsų vadas!

KĘSTUČIO ANTRININKAS

Kiekvienas yra matęs Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Kęstučio paveikslą. Istorija Kęstutį vaizduoja atvirą, tiesų, garbingą, marzi mėgstantį kalbėti, bet daug veiktį, kunigaikštį.

Kai pasižiūri į viršilą P., stovintį tarp karių prie bunkerio, atsistebėti negali. Gyvas Kęstutis. rodos, išlipo iš negyvo paveikslo dažlyvauti savo palikuonių kovose su gimtosios žemės ir visos Europos priešu — bolševizmu. Tokio pat ūgio — nei aukštas, nei krėsnas, tokia pat tamsi ir apvali barzda, tie patys veido bruožai, toji pati akių išraiška — atvira ir tiesi, besistengianti permatyti kiekvieną žmogų. Betrūksta tik plunksnomis papuošto šalmo ir šarvų.

O, svarbiausia, kad Kęstučio antrininko ir būdas panašus į lietuvių kunigaikščio būdą. Viršila P. žmogus lėtas, santūrus, tylus, bet visuomet apsispręndęs ir pasiryžęs savo nutarimus įvykdyti. Jo būrio vyrai pasakoja, kad kovos metu jo lūpos prasiveria tik reikalingiems įsakymams duoti, o paprastu metu, kada priešas nesirodo ir mes jo nepuolame, viršilos lūpos visuomet sučiauptos ir jis tyli. Prabyla jis į patį vakarą prieš saulei nusileidžiant ir pasako tik kelius žodžius, kurių prasmę ir reikšmę buvo spėjęs per visą dieną gerai apgalvoti.

Todėl viršilos P. žodžiai visuomet svarūs. Tie žodžiai jo būrio kariams kaip grynas aukšas, kaip evangelijos. Kas pasakyta—šventa, Siaip viršila P. žmogus labai geros širdies ir visiems teisingas. Kai jo vyrai vienas antram ką nors pasakoja, jis stovi nuošaliai ir klausosi. Kai pasakojimas patinka, Kęstučio antrininkas nusišypso, jo lūpos prasiskleičia ir iš už jų pasirodo dvi eilės sveikų, lygių ir kaip kreida baltų dantų. Kęstutis patenkintas, o kartu patenkinti ir jį pralinksminusieji draugai.

Taip atrodo atgijęs dabartyje kunigaikščio Kęstučio paveikslas. Jis atgijo su visomis savo geromis kūno ir sielos ypatybėmis. Atgijo karyje. Rytų fronte.

IR GERAS KARYS TURI SAVO SILPNYBIŲ

Vieno netolimoje užfrontėje stovinčio lietuvių dalinio vėrėjas — tikras milžinas. Ūgis du metrai, per pečius 50 centimetrų. Veidas skustas, platus ir apvalus. Nosis kiek priplota. Akys visuomet šypsosi. Galvą dengia tamsių gauruotų plaukų kupeta. Jis ir karys geras, ir vėrėjas neblogas. Su visais palaiko kuo draugiškiausius santykius ir visų yra mėgiamas. Ypač jis mėgiamas dviejų viršilų.

Yra tam tikrų dienų, kada kariai gauna papildomą stipresnių gėrybių daviną. Dažnai taip išeina, kad vienas saikas tenka trims asmenims. Argi dalinsies saikeli ir lašais apkaičiuosi, kiek lašelių kiekvieman saikelio parineriui turėtų tekti. Tuštai padaroma paprasčiau. Gavę saiką, trys kariai laisvą nuo tarnybos vakarą susėda prie bendro stalo ir bendroje kompanijoje jį ištuština. Tad kariai, prieš atsiimdami saiką, stengiasi susigrupuoti po tris, kad į kiekvieną trejukę patektų visi geri bičiuliai.

Abu viršilos savo trečiu kompanijonu nuolat kviečiasi vėrėją. Vėrėjas visuomet mielai sutinka. Ir štai vienų gražų vakarą prie bendro staliuko susėda du viršilos ir vėrėjas. Stikliukai ant stalo jau pastatyti, jau jie pripildyti, belieka tik juos pakelti prie lūpų. Bet čia staiga vienas viršila kažką prisimena ir pamerkęs kitam aki klausia:

— Buvai užėjęs pas vadą?

— Nebuvau, — atsako antrasis.

— Be reikalo nebuvai, yra naujienų.

— Kokių?

— Nagi, vadas sako gavęs slaptą pranešimą, kad bolševikai kiek-

vieną akimirką galį pulti pirmąsias mūsų linijas ir, kad mes turime būti pasiruošę.

Vėrėjas, išklausęs tą dialogą, pakyla ir, nieko nesakęs, išeina. Abu viršilos papliumpa juokais ir pradeda tuštinti stikliukus.

O porai minučių praslinkus už lango pastrodo milžiniškoji vėrėjo figūra. Jis užsidėjęs šalmą ir ginklais su granatomis apsikaišęs, kaip tikra judantį tvirtovė. Jis laukia viršilų pramanyto puolimo, nes bijo, kad nebūtų užkluptas netikėtai.

Ką gi daro viršilos? Jie baigia tuštinti saiką ir juokdamiesi filosofuoja, kad bendrą porcija geriau ištuštinti dviese, negu triese.

Nors skauna, kad istorija nestkartoja, bet ši juokinga istorija, tik kiek kitokiais variantais, jau pasikartojo keliis kartus. Juokiasi iš jos viršilos, juokiasi kitų kovos draugai, juokiasi ir pats vėrėjas. Bet juk juokas fronte taip pat reikalingas, kaip ir užfrontėje.

---

tas buvo. Suflė, suplukę, juodi kaip negrai jie dirba jau kelias valandas. Atsigavinti vyr. mašinistas purpino citriniu vandens su cukrumi. Jis pats dirba kartu ir niekuo nuo kitų nesiskiria, tik kada nekada kurio nors jį pakiauzia, kaip kas darytina. Kiekvienas jų yra apmokytas šaltkalvis. Siuo momentu jie šildžia, nes gali parodyti savo sugebėjimus, būdami toli nuo savo taisymo dirbtuvių, atsarginių dalių sandėlio, doky.

Pirmiausia svarbu, kad dizelai vėl būtų tinkami plaukti. Tai vikriai suktis ir negaišuoti, kad per tą laiką, kol bus jūros dugne, būtų galima kiek ir numigti. Ir jie dirba taip, kad prakaitas čiurkšlėmis bėga. Kažkas pavadina tą darbą „kalve Atlante".

Budinčis karininkas įsitaisė centralėje kaip galėdamas patogiau — atsisėdo ant žemo žemėlapių staliuko. Tai yra vienintelis galimumas šiame skyriuje atsisėsti. Jis taisopos į šiltą kailinį švarką, nes šiuo metu čia gilumoj pusėtinai šalta. Ir jeigu neveiks nė viena mašina, eklėsdamos šilimą laive, tai po keletos valandų bus ši naktis šaltutėlė. Dvi elektrinės krosnelės kovoja su slenkančiu šaldžiu.

Greitai bus vakarienė.

— Kiekvienam po viščiukaį — juokiasi patenkintas vėrėjas ir smalsuoliams parodo į didžiulį katilą.

— Vyrutė, tai ben! šventė! — Kiekvienam po viščiuka?

— Ir prie to dar padažo, bulvių, obuolių tirštinio!

Viena ramybės naktis jūros dugne. Vėrėjas turi parodyti savo sugebėjimus. Aplamai, pirmosiomis dienomis išplaukus iš jūros, laive yra apačiai šviežio maisto. Jis turi būti greitai suvartotas, nes povandeniniame laive jis ligai nesilaiko. Paskui būna konserval — ištisomis dienomis. Tiesa, puikūs dalykai, bet šviežia mėsa, daržovės ir duona šimtą kartų skanesnės! Šiandien švieži ir ramybės dienai, bus viščiukas.

Vieur, kur tik pataiguo laisvas, juos suvešėtėm. Dabar gulim sofos ir tingim. Kiekviena laisva grindų pėda — pataipose ir praėjimuose — užimta. Savotiškas, žvininé tyla viešpatauja laive, tik iš laiko skyrimo atsidi kalimo ir tikšėjimo garsai. Pagalau ir tie nutyla. Dabar laive, iškyrius keletą tarnybinių, visi miegą.

Ant sienų, aparatų, ant tikstančiu laidama vamzdelių ir visur ant virško renkasi drėgmė — laašės. Viskas šlapia. Saltis eina iš bokštelio i centralę ir vis labiau plinta laive. Praėjime tarp dizelių ir Ž—skyriaus gul tie, kurių miegmosios vietos užimtos, nes, paprastai, laivui plaukiant, tik puse įgulos vyrų yra laisvi ir gali miegoti. Viešpatie, kaip ai tikšėta tokiame ir tolimą kelionę išplaukusiame laive!

Mes gulim jūros dugne. Iš lauko naisiverčia joks garsas. Net ir to įprasto vandens teškenimo ir trynimosi i laivo šonus, kai jis plaukia paviršiuje, negirdėti. Negirdėti nei stiprausi ir ūžiančio direlių triukšmo, nei tylaus zvimbimo, kai plaukiame pasinėrę, nei radijo, kuris be paliovos, plaukiant paviršiuje, skamba visame laive, negirdėti jokių vyrų kalbų. Pasaikšėai ramu, tiesiog slegiančiai tia, jūros dugne, ramu. Visi miega. Pora sargybinių susėdę tylai skaito, retkarčiais versdami lapus.

Valanda po valandos slenka. 24 val. pasikėčia sargybos. Abi pamainos išgeria šiltos kavos. Pakeistieji užima naujos pemainos vietą. Po penkių minučių tas pats vaizdas.

Kaip galičy ore atrodyti? Mes esame 68 m gylyje. Tuojau turi praėtėti potvynis. Ar ne ten viršuje? Esame netoli žemės, prie Airijos krantų. Budintis centralėje kaip tik pasilenka prie tikrinimo aparatų ir tiria oro sudėtį. Tada jis pravėdina patalpas. Snūkšdamas oras eina per kalio patronus, kurie sugeria padauginęsią angliarūkį. Deguonies jėtėti nėra reikalo: mes dar neseniai mes oro atskirti gulime dugne.

Eyt anksti dar kartą grįšime namo. Patikrinimas važiavimo metu audringa jūra parodė, kad dizelial turi tiktinus. Tiesa, nedidelė triukšmai, bet, atstiktinumui norint, jie gali būti laivui ir muma viešiems lemtingi. Matomumas lauke buvo blogas. Niekas nenori leisti esvės užkluptį, todėl mes gulime jūros dugne ir laukiame tinkamesnio oro. Atgal grįšti dizelis gavarkoja. Pora dienų dirbtuvėse, ir jis galės vėl plaukti į Atlantą pries priešą.

Per 40 vyrų esame šiame lieknameme, metalinėme žvėies lėmeryje, gilial po paviršiumi, suspausti. Kaip ten paviršiuje dabar atrodo? Dienos laiko mes laive ir taip nejuntame. Kokia gyvybė galėtų šiuo metu aplink mus būti? Kokie augmenijos miškai čia, jūros dugne, kuris žemėlapyje atžymėtas „smėliu" galėtų augti? Gal kokios liekanos seno laivo? Atlantis kranta! ne vienam laivui nuo seniausių laikų kapinėmis tapo. Ar ir jūros gyvial, kaip mes, dabar miega? Gal ir ju tarpe yra plėšikų, kurie tamsiu laiku, kai viskas aplinkui miega, eina grobio ieškoti?

Ir mes esame panašūs plėšikai, pilkieji jūros vilkai, kurie į anglų laivų vilkstinių bandas mieliausiai naktimis įsiverčiame. Kada mes sutiksime pirmąjį? Ir turime gi dabar jūros dugne gulėti nieko nevelkdami! Laivas, paprastai, plaukia i nedžiokię visada pasirengęs. Bet ir šaltai! Laive darosi vis šalčiau. Ir vėsumas antrinio nebeužtenkamas sulaiko šilumą. Miegantieji susispaudžia labiau, kad nešaltų. Jau rytas artėja. Greitai pasikels sargyba, ir tada kilsime. Dar miegame gilial pasislėpę, bet greit pabusime, vėl eisime į gyvenimą, šviesą, oą, į žmonių gyvenamą sferą. Greitai, jau greitai tai ivyks!

Sutrumpintai iš „Kriegsmarine" verė MA

VILNIAUS PĖSTININKŲ MOKYKLA

(Tęsinys)

Vėl prasidėjo biografijų pasakojimas ir paskiau balsavimas. Kadangi lietuviai už rusą nebalavo, tik už lietuvį, o rusai balsavo už lietuvį ir už rusą, tai rusas negavo ⅔ balsų; lietuvis gavo reikiamą balsų skaičių ir praėjo į teismo narius. Tuo būdu buvo išrinkti 2 lietuviai ir 2 rusai, trūko tik vieno teismo nario, dėl kurio ėjo ilga kova. Balsavimas vyko dar 5 ar 6 kartus. Rusai norėjo gravesti savo asmenį, o lietuviai savo. Kiekvienam balsavimui vis būdavo keičiami kandidatai. Kandidatų būdavo po porą. Nors komisaras ir nenorėdavo lietuvio užrašyti, tačiau lietuviams šaukiant iš vietos, buvo priverčiamas prirašyti. Balsavimai pradėjo įkyrėti. Po 3 ar 4 balsavimai supykęs komisaras pasakė dar vieną kalbą, karštiavosi, rėkė sakydamas, kad tai „dezorganizacija mokyklos, nedrasmingumas, antisovietiškai". Kalba nė kiek nepaveikė, rezultatų nedavė nei naujas balsavimas. Jau buvo 24 valanda. Kai kurie karininkai iš susirinkimo pasišalino, skubėjo namo. Sokurov'as sužinojęs, kad balsų skaičius sumažėjo, įsakė patikrinti pagal sąrašą. Patikrinus pasirodė, kad pasišalino 14 karininkų, 13 rusų ir 1 lietuvis. Lietuvių pozicija sustiprėjo, tačiau reikiamo balsų skaičiaus vis viena negalėjo sudaryti.

Į šį reikalą įsikišo Sokurov'as, kaltino visus bendrai nedrasmingumu ir žadėjo nubausti pasišalusiusius. Tačiau ir po Sokurov'o kalbos balsavimas rezultatų nedavė. Lietuvių kandidatas buvo gavęs balsų daugumą. Rusai nei nemanė nusileisti. Komisaras su Sokurov'u, nežinodami ką daryti, pasidarė meilesni ir pertraukų metu skaičiuojant balsus kalbėdavosi su mūsiškiais. Pagaliau ir lietuviams įkyrėjo balsavimas. Matydami, kad rusai nenusileis, pasirinko vieną lietuviams prielankesnį rusą ir pasiūlė kandidatu. Komisaras tuojau, be jokio atsiklausimo, rusų išstatytą kandidatą nutrynė lentoje ir įrašė vieninteli kandidatą rusą, bet lietuvių parinktą. Rusai tylėjo, bendrai jie nepareiškė jokios valios ir per visą susirinkimo laiką pasidavė komisaro - žydo diriguojami. Balsavimo rezultatai buvo teigiami, tačiau vienbalsiai nebuvo išrinktas, buvo ir tuščių kortelių. Rinkimai pasibaigė tarp 3—4 valandos naktį. Po rinkimų, vykstant pėsčiomis į namus, vienas rusų vyresniųjų karininkų papasakojo, kad jis žino, jog panašių nuotykių raudonojoje armijoje būdavo gana daug. Paaiškino, kad kova eidavo su politinio skyriaus kandidatais. „Tai yra vienintelė proga, kada komandieras gali šiek tiek pareikšti savo valią", — pabrėžė supykęs karininkas rusas.

Rinkimams pasibaigus, rusai stebėjosi lietuvių solidarumu, NKVD tyrinėjo ir norėjo suskėti, kas lietuviams vadovavo šių rinkimų metu. Tačiau nieko nesužėkė.

KAIP BAUSDAVO DRAUGIŠKI TEISMAI

Karininkų draugiškos teismas per visą savo gyvavimo laiką nesugriežo dvi bylas. Pirmoji byla buvo sprendžiama tuojau po rinkimų, sausio mėn. pabaigoje. Buvo teisiamas mokyklos baterijos leitenantas už girtuoklystą. Visiems mokyklos karininkams buvo įsakyta būtinai dalyvauti, tad visi ir buvo susirinkę. Kai kurie lietuvių karininkų buvo gavę įsakymą pasiruošti kalbas prieš teismąjį. Teismo posėdį sudarė trys asmenys, pirmininkas ir du narai (vienas lietuvis ir du rusai). Teismui užėmus vietas, buvo pakviestas prie teismo stalo teisiamasis ir paprašytas papasakoti savo biografiją ir nusikaltimą. Teisiamasis leitenantas, 21 metų amžiaus karininkas, pasakoje viską drąsiai ir aiškiai. Paaiškėjo, kad jis dalyvavo kare su suomiais, kur pasižymėjo ir buvo apdovanotas medaliu. Fronte įsigėjo pitoteką su šviniais, kurį nuslėpė pasilikdamas saugo. Atvykęs į Vilnių po kai kurio laiko buvo perkeltas į Vilniaus karo mokyklą. Mokykloje betarnaudamas, gavęs algą, užsimanė išsigerti. Landynę, kur galima išsigerti, jam nurodė vienas Vilniaus miesto vežikas. Vykdamas gerti pasiėmė ir pistoletą su šviniais. Pradėjęs teisiamasis leitenantas gėrė su landynę nurodėsiu vežiku, vėliau su kažkokiomis moterimis, pagaliau su kažkokiais vyriškiais. Pasigėręs pradėjo šaudyti į kažkokią ten buvusią moterį. Tuomet jis buvo ten gėrusių vyrų sužeistas. Pistoletas buvo atiduotas milicijai, teisiamąjį po kai kurio laiko paėsėmė įgulos budėtojas. Taip trumpai suglaudus atrodo pats nuotykis, kurį papasakojo teisiamasis nesiginčydamas ir nesijaudindamas. Pabaigus pasakoti, teismo pirmininkas paklausė:

— Ar draugui žinoma į kokį kraštą atvykai ir ar gavai nurodymų kaip šiame krašte elgtis?

— Žinoma, nurodymus esu gavęs. — atsakė teisiamasis. Teisiamasis norėjo dar kažką sakyti, bet pirmininkaujantis neleido, paklausdamas, kad „viskas aišku". Matyt, nenorėjo išdėsti paslaptes, kad teisiamasis nepapasakotų kokius nurodymus gavo. Toliau klausė:

— Ar žinoma, kad šiame krašte daug šnipų ir klasinių priešų?

Teisiamasis atsakė, kad „žinoma", ir prasidėjo kalbos. Kalbėti leido visiems ir kalbėjo kas tik ką norėjo. Susirinkusieji turi teisę kaltinti, bet ne teisinti. Jie neturi teisės duoti teisiamajam paklausimų, bet gali duoti įvairius pasiūlymus.

Pirmaisiais tuojau išėjo kalbėti komisarai, o paskui politrukai, rusai karininkai, keletas lietuvių karininkų ir pagaliau mokyklos komisaras ir Sokurov'as apibendrino visas kalbas. Ypač šykštė kalba buvo komisaro Perepeliukov'o. Kadangi tai buvo labai originali ir charakteringa sovietų

2000 kilometrų

Pėk Mikelis

Du tūkstančiai kilometrų per pelkes, per miškų masyvus,
Su ginklu, kuprine, su pilnom šalmu aut galvos...
To Ilgio pradžią sveikine pavasario ankstyvus,
Teli nuo tėviškės, erdvėje žemės svetimos.

Bet tas pavasaris visais žiedais senial jau pražydėjo.
Kas dieną ir kas naktį mynėm vis naujus takus,
Ir žiai jau rūškano rudens šiurkštūs ir šaltas vėjas
Bitės lydi, žvilpdamas per žiūstėjusius laukus.

Draugai, kurinos palikome šešėlyje medinių kryžių,
Nebėti jiems skolingada — primena mums mūchtos.
Todėl mes ar tolian žygiuoti esam pasiryžę,
Ir kelio, vedančio į pergalę, mums jokios kliūtys neužstos.

reišmė kalba, tai ją pateiksiu nors sutrumpintą. Perepeliukov'as pasakė:

— Draugas leitenantas priėmė priesaiką raudonojoje armijoje. Žadėjo būti blaiviu, atidžiu ir t. t... (eitavo priesaikos tekstą), bet jis neišsėsėjo ir sulaužė priesaiką. Raudonosios armijos komandieras negali gerti, bet turi karčiamą aplenkti per 5 kilometrus. Jis dažnai kovoje su suomiais, bet dabar ja viską, ką buvo nuveikęs, sugriovė, beliko nulis iš jo dažyvavimo fronte. Leitenantas priešpažino, kad iš fronto parsivežė tik vieną pistoletą. Tai netiesa. Pistoletą Suomijos fronte buvo daug ir jis galėjo parsivežti 5 ar 10 pistoletų. Vilniuje yra labai daug klasinių priešų ir šnipų. Šiuos ginklus galėjo paimti proletariato klasės priešai, nukautė proletarinio klasės žmogų, padaryti daug žalos Sovietų Sąjungai arba net sukelti Vilniuje kontrrevoliuciją. Tokie asmenys — gituokliai, karčiamų valkatos ir t. t... (pradėjo lojoti) turi būti naikinami, jiems ne vieta raudonųjų kumandierių tarpe. —

Taip trumpai suglaudus atrodė komisaro Perepeliukov'o kalba. Jis pirmiausia kalbėjo, matyt, buvo iš anksto pasirengęs, jo kalba sudarė kaltinimo bazę kitiems kalbėtojams suruošti. Lietuviams karininkams Perepeliukov'o kalba nepatiko. Reikia pabrėžti, kad „kontrrevoliucijos leškojimo liga" — nepasitikėjimu labai serga visa komunistų partija ir daugiausia kliudo valstybei susitvarkyti. Komunistai gyvena nuolatinėje kontrrevoliucijos baimėje, ir visur tai labai ryškiai matyti.

Perepeliukov'o kalbos tono prisiskiė visi kalbėjusieji rusai. Daugiausia kalbėjo leitenantai, mėgstantieji pataikauti Sokurov'ui. Vieni mažiau, kiti daugiau koliojo teisiamąjį. Priešpaskutinieji kalbėjo lietuviai, taip pat daugiausia leitenantai, Pradžioje pasakė savo kalbas tie, kurie buvo gavę komisaro įsakymą pasiruošti kalbėti. Kalbėti buvo leista ir lietuviškai, kalbos buvo verčiamos į rusų kalbą, tačiau sutrumpintai. Visi lietuviai karininkai gynė, bet ne kaltino teisiamąjį. Kai kurie pareiškė rimtų priekaištų raudonajai armijai. Suglaudus lietuvių karininkų kalbas, jų turinys atrodė maždaug toks:

(B. d.)

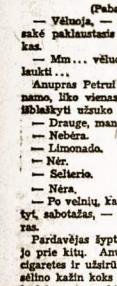

J. RŪTKAUSKAS

Anupro Pakulnio KARJERA

(Pabaiga)

— Vėluoja, — skubėdamas atsakė paklausiusis geležinkelininkas.

— Mm... vėluoja, na ką, teks laukti...

Anupras Petruį įsakęs važiuoti namo, liko vienas ir nuobodulinai išblakęs užsuko stoties bufetan.

— Drauge, man alaus.

— Nebėra.

— Limonado.

— Nėr.

— Selterio.

— Nėra.

— Po velnių, kas čia daros. matyt, sabotažas, — riktelėjo Anupras.

Pardavėjas žyptelėjęs nuskubėjo prie kitų. Anupras išsitraukė cigaretes ir užsirūkė. Prie jo prisėlino kažin koks tipelis ir žemai lenkdamasis prabilo:

— Laba diena.

— Sveikas, o ką?

— Argi nepažįsti manęs?

— Jūs... mm... neatsimenu, neatsimenu — acha, tiesa, tiesa, prisimenu, bene Kazys?

— Taigi, tas pats.

— A, a... na, sveikas. Kaip gyveni?

— Ką?

— Sakau blogai.

— Kodėl?

— Matai, kad va...

— Nesiselok, broleli, gyventi, tai kaip Dievo ausy, juk žinai, kad dabar valdžia mūsų, ką norim, tą darom ir va, toklems, kaip mes, gyventi gera bus.

— Taip, bet...

— Kam abejoti, žiūrėk, aš nei sėju, nej piaumu, o žiūrėk, gyvenu ir važinėju. Dingo ponų laikai, dabar visi lygūs, mes ir visur tik mes — suprantij?

— Taip, bet, kai baido žmėkla j akis žiūri...

— Kur? Kas? — nustebęs khusinėjo Anupras, — ką tu čia paisai, Kazy, reikia galvą aukštai iškėlus nešti, mūsų vėliava raudona, supranti, tai Lenino — Stalino vėliava, nesidrovėk, bet kaip tikras liaudies valkas stipriai tmkis ir ruoškis gyventi.

— Matai...

— Et, sakau, esi seno raugo prisigėręs, te imk pradžiai, — jau kyštėrėjo žinntinę rublių, — o užeisi sielsovietan, pakalbėsim.

Tipelis, pamatęs pinigus, užkando žadą ir linktėrėjęs neįkalo. Anupras laikėsi šlidžiai, žvelgdamas į šalis, ar kas nepastebėjo jo taip dosnios rankos tikram liaudies sūnui.

— Acha. — atsidūso greta sėdėjęs geležinkelininkas.

—Ko dūsauji, drauge?

— To pačio.

— Pinigų?

— Et...

— Na, manai, aš bankas ar kas, o be to, mes nepažįstami.

— Neleiskau tamstos paėinties.

Po šio įsivyrave tyla. Anupras, matyt, pasijuto užgautas, o geležinkelininkas, norėdamas išaiškinti su kuo turįs reikalą, prabilo:

— Galim susipažinti.

—, Prašau. Anupras Pakulnis. sielsovietas.

— Aa...

— Tai, sakai, pinigų?

— Nerefkėjo jų man ankčiau ir dabar nereikia, aš gi neprašiau, bet matydamas tamstos dosnią ranką, pasidomėjau.

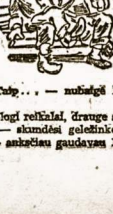

— Taip... — nubaigė Anupras.

— Biogi reikėtai, drauge sielsoviete, — skumdėsi geležinkelininkas, — aš kačiau gaudavau 120 litų ir puikiai gyvenau, o dabar gaunu 150 rb. ir badą kenčiu.

— Kaip tai?

— Labai paprastai. Pragyvenimas pabrango dešimt kartų, o atlyginimas?...

— Et, amžini skundali... Draugas dėiaukis, kad, va, bombos nekrinta, patrankos negaudžia, o matytum, kaip žmonės kapitalistiniuose kraštuose gyvena?

— Žinau, juk ir pats gyvenau.

— Taip, žinai, liaudies priešas esi, va, ką pasakysiu. — Ėmė karčiuotis Anupras.

Geležinkelininkas, pamatęs siuntantį Anuprą, atsistojo ir nuėjo, o Anupras palydėjo jį akimis. Netrukus ir traukinys šniokšdamas įvažiavo stotin. Be kelių klasinių vagonų, pūkšdamas garvežys tempė prekinius su atmintinu užrašu: „Badaujančiai Lietuvai".

Vilniuo Anupras atvažiavo vėlai vakare ir sustojo „Venecijos" viešbutyje prie geležinkelio stoties. Rytojaus dieną kirpyklėje muziekutę barzdą ir iššilakėtę aštraus kvapo odekolonu, nukuobėjo į Gedimino gatvės 16, kur plevėsavo didelis raudonas skarmalas ir viršas dauže atplėšta penkiakampę žvaigždę. Įėjęs ir kiek apsižvalgęs, pabeldė į duris, ant kurių buvo toks parašas:

Drg. Zina

Agitatorius — instruktorius.

— Prašau. — pasigirdo moters balsas.

— Labas.

— O, o... draugas Pakulnis, labai malonu, tamsta visur pirmas, prašau sėsti, aš tuojau, — drg. Zina ištuksėjo kažkur.

Anupras apžvelgė kambarį. Jo žvilgsnis sustojo ties „tėvo" Stalino portretu.

— Acha... — atsidūso jis, — tu mus, o mes tave, mielas tėve... žemėje rojų kuriam...

Dar kiek pasižvalgęs išsitraukė cigaretę ir užsirūkė. Netrukus atsirado drg. Zina.

— Niu, kaip eina?

— Geral.

— Aš visuomet sakau, kad pas drg. Pakulnį eina viskas geral. Ui, drg. Pakulnis begėdis.

— Kodėl?

— Rengei balių, o Zinai nereikia, a?...

— Matot, koks ten balius, suėjom su draugais is...

— Taip, taip, na tiek to, gyvensim, matysim, o dabar graži naujiena drg. Pakulniui. Aš iškviečiau drugą svarbiu reikalu. Jums pavesta parsivežti ir įkurdinti laisvuose ūkiuose grįžusius iš kapitalistinio jungo draugus. Jų 10 šėimų. Tad prašau vykti į viešbutį „Venecija" ir ten sutvarkyti reikalą, supranti, a?

— Suprantu, — pratęsiamai atsakė Anupras, — bet kokiomis priemonėmis man juos pargabentį?

— Ui, viskas paruošta. Artimiausio valščiaus draugai suorganizavo raudoną gurguolę.

— A, tai puiku.

— Taį prašau. Štai visos instrukcijos tuo reikalu. — Zina padavė rudą lakuotą voką ir, skambėjęs telefonui, paėmė ragelį.

179. Šaulių Divizija vasaros stovykloje

29. šaulių teritorinio korpo 184. š. divizija Sovietų Sąjungos — Vokietijos karo išvakarėse, stovyklavusi Varėnos poligone, buvo laimingesnė tuo atžvilgiu, kad jau antrąją karo dieną suėjo į kontaktą su puolančiais vokiečių daliniais ir galėjo daug greičiau atsipalaiduoti iš raudonosios vadovybės nagų. Apie šios divizijos veiksmus ir karių išgyvenimus iki šiol jau nemaža buvo rašyta.

Daug sunkesnė būklė buvo 179. ŠD, stovyklavusios Pažeimenėje, vadinamam Pabradės poligone. Būdama daug toliau nuo pirmųjų vokiečių kariuomenės smūgių įtakos ir neturėdama jokių žinių apie karo veiksmų eigą, ši divizija sovietinės vadovybės buvo varu grūdama tolyn į Rusiją. Vienintelis gelbėjimosi būdas buvo smulkių dalinėlių ir pavienių karių pabėgimas, vietomis susikaunant su besitraukiančių raudonųjų masėmis. Apie 179. ŠD „Karyje" dar buvo mažai terašyta. Šia proga pateikiama keletas dokumentų apie 179. ŠD, apskritai, apie jos gyvenimą poligone ir apie jos veiksmus pirmomis karo dienomis, daugiau paliečiant 259. ŠP. Tačiau dėl anksčiau išvardintų aplinkybių ir kitų divizijos pulkų likimas buvo panašus.

DIVIZIJOS SUDĖTIS, DISLOKACIJA IR VADOVYBĖ

29. šaulių korpo 179. šaulių divizija buvo sudaryta iš Lietuvos kariuomenės I pėstininkų divizijos. Tačiau performavimo metu buvo paimti ištisi batalionai ir iš kitų lietuviškų divizijų.

179. šaulių diviziją sudarė:

Štabas, suformuotas iš I PD štabo ir Kariuomenės Štabo. Etatinė sudėtis: 60 karininkų, 4 puskarininkiai ir 15 kareivių; viso — 79.

215. šaulių pulkas, suformuotas iš 9. PP, 2 rait. baterijos, I PD štabo ir Kar. Štabo. Etatinė sudėtis: 162 karininkai, 292 puskarininkiai ir 956 kareiviai, viso — 1410.

234. šaulių pulkas, suformuotas iš 1. PP, 8. PP ir 1. rait. baterijos. Etatinė sudėtis tokia pat kaip ir 215 ŠP.

259. šaulių pulkas, suformuotas iš 2. PP, 3. PP, 3. rait. baterijos, I. PD štabo ir Šaulių Sąjungos. Etatinė sudėtis tokia pat, kaip ir 215. ŠP.

618. artilerijos pulkas, suformuotas iš 1. AP ir 3. KP. Etatinė sudėtis: 106 karininkai, 128 puskarininkiai ir 351 kareivis, viso — 585.

619. gaubicų artilerijos pulkas, suformuotas ir 1. rait. baterijos, 1. AP, poligono komandos, 2. KP ir 1. PP. Etatinė sudėtis: 92 karininkai, 128 puskarininkiai ir 299 kareiviai; viso — 519.

Ryšių batalionas, suformuotas iš ryšių bataliono. Etatinė sudėtis: 31 karininkas, 40 puskarininkių ir 62 kareiviai; viso — 133.

Pionierių batalionas, suformuotas iš 2. inžinerijos bataliono. Etatinė sudėtis: 45 karininkai, 57 puskarininkiai ir 50 kareivių; viso — 152.

Žvalgomasis batalionas, suformuotas iš 3. KP ir priešsarvinės rinktinės. Etatinė sudėtis: 33 karininkai, 28 puskarininkiai ir 33 kareiviai; viso — 94.

Prieštankinis divizionas, suformuotas iš 3. KP. Etatinė sudėtis: 25 karininkai, 23 puskarininkiai ir 40 kareivių; viso — 88.

Zenitinės artilerijos divizionas, suformuotas iš priešlėktuvinės apsaugos. Etatinė sudėtis: 21 karininkas, 31 puskarininkis ir 40 kareivių; viso — 92.

(Žinios imtos iš 179. ŠD Pagrindinio Organizacijos Plano).

Divizijos dalys buvo užpildytos iki etatinės sudėties. Tačiau laikui bėgant sudėtis žymiai keitėsi. Lietuvių karių skaičius 29. šaulių korpe mažėjo, nes naujokai nebuvo šaukiami, o senieji kareiviai dėl įvairių priežasčių buvo nuolatos leidžiami į atsargą:

29. ŠT Korpo įsakymu Nr. 013,179. ŠD dalių, paleidžiamųjų š. m. spalio mėn. 18 d. į atsargą karių

S Ą R A Š A S

Eilės Nr.	Dalies pavadinimas	Tikrosios tarnybos kovotojų: Sveik. tikr. k-jų pripažinti netink. karo tarnyb.	Sveik. tikr. k-jų pripaž. tinkną tik nerikiuotėja	Vyr. nego 25 m. amž.	Kurie save uždarb. išlaikė 3 ir daug. asm. šeim.	Baigę vidur. mok. ir ištarnavę nustat. laiką	Viršetat. likt. psk. ir jų kandidatų
1	179. ŠDšt.	1	—	1	—	—	—
2	215. ŠP	3	49	20	94¹)	2	19
3	234. ŠP	11	123	29	11	3²)	56
4	259. ŠP	36³)	148	5	132	6	74
5	618. AP	2	23	9	18	1	5
6	619. GAP	8	11	4	59⁵)	4⁴)	4
7	ŽvBn	2	3	2	3	—	13
8	RšBn	—	—	—	11	—	6
9	PnBn	—	6	1	6	—	18
10	ZADn	3	—	2	11	—	8
11	PtDn	—	1	—	3	—	8
	Iš viso	66	364	78	348	16	211

Gen. št. pulkininkas Gustaitis
E. 179. ŠD štabo viršininko p.

Gen. št. pulkininkas ltn. Bilėnas
E. Rikiuot. s'yr. viršininko p.

Nr. 460.
1940 m. spalio m. 19 d.

Pastaba: ¹) P... ti į miliciją.
²) iš jų 22 paleisti politiniais sumetimais.
³) iš jų 36 paleisti korpo komisaro nurodymu.
⁴) buvę politvadovai.
⁵) iš jų 59 paleisti politiniais sumetimais".

Tokie ir panašūs paleidžiamųjų sąrašai buvo gana dažni, todėl, pvz., 29. ŠK štabo I sk. sudėties žinios 1941. II. 1. rodo 179. ŠD dalis gerokai nubyrėjusias:

179. ŠDšt	—	60 viršin. sudėt.	—	4	jaun. vad.	—	15	kar.	Viso	—	79
215. ŠP	—	133 " "	—	123	" "	—	1010	"	"	—	1265
234. ŠP	—	161 " "	—	131	" "	—	989	"	"	—	1281
259. ŠP	—	164 " "	—	114	" "	—	1063	"	"	—	1341
618. AP	—	103 " "	—	77	" "	—	387	"	"	—	567
619. AP	—	72 " "	—	69	" "	—	372	"	"	—	513
ŽvBn	—	31 " "	—	20	" "	—	41	"	"	—	92
RšBn	—	29 " "	—	33	" "	—	65	"	"	—	127
PnBn	—	40 " "	—	27	" "	—	77	"	"	—	144
AZADn	—	17 " "	—	12	" "	—	62	"	"	—	91
PtDn	—	18 " "	—	14	" "	—	43	"	"	—	75

Divizijoj iš viso buvo 828 vršn. vadai, 624 j. vadai ir 4124 kareiviai.

Viršininkų sudėties grafoje įeina ir politrukai.

Bolševikų nusistatymas sugrūsti visą 29. ŠK į Vilniaus kraštą, toliau nuo Vokietijos sienos, sudarė daug vargo, kol buvo surastos nors pakenčiamos būstinės dalims:

„29 Š. Ter. Korpo Štabas
1940 m. rugsėjo 8.
Nr. 0086
Kaunas.
Vertimas iš rusų kalbos
Visiškai slaptai
Egz. Nr. 2.

II-OS ARMIJOS VADUI

. . . .

5. 179 š. divizijos dalys pradėjo žygiuoti rugsėjo 7 d. 12 val. į naujas dislokacijos vietas.

. . . .

6. Priežastys, trukdančios planingą korpo persikėlimą į naujas dislokacijos vietas:

a) nežinia, kada bus perduotos kareivinės korpo art. pulkui Vilniuje ir 26 kav. pulkui Kaune;

b) Vilniuje neužtenka sandėlių ir garažų dalims;

v) Švenčionyse 179. ŠD gap. neįmanoma patalpinti dėl šių priežasčių:

1) pulkui patalpų permaža;

2) Siena tarp LTSR ir GTSR uždaryta;

3) Maisto ir pašaro pristatymas sunkus, nes jo vietoje neužtenk. ir valiuta skirtinga.

Todėl pulką būtina laikinai patalpinti rajone Švenčionėliai — Nemenčinė.

. . . .

d) Apsunkintas ryšys tarp toliau stovinčių dalių ir jų naujų viršininkų;

. . . .

ž) Dalyse sunkina darbą komisijos, paskirtos turtui apskaičiuoti.

. . . .

E. Korpo V... p.
Div. gener... Vitkauskas)
E. Korpo Komisaro p.
Brig. Komisaras (Carev)
E. Štabo Viršininko p.
Brig. generolas (Černius)
Išspausdinta 2 egz.
1. egz. 11 arm. Vadui
8. IX. 1940 m.".

(B. d.)

— Nieko rimto nėra, panelei reikia tiktai pasilsėti.
— Bet, ponas daktare, pažiūrėkit mano liežuvį.
— Tamstos liežuviui irgi reikia pasilsėti.

— Alo.

— Je. Meiške.

— O, labai gerai. „Bristol", šeštą, gut.

— Anupras valandėlę stabtelėjęs, įsikišo voką į kišenę ir išėjo.

Einant gatve jo galvoje maišėsi įvairios mintys.

— Na, gerai, parvešim, tegyvena, — pagalvojo jis.

— Na, kol atvyks repatriantai, pasikalbėsiu su jais, su darbininkais, pažiūrėsim, ką galvoja apie komunizmo pagrindus.

Darbininkai, pamatę ateinantį kažkokį žmogų, ištraukė iš molėto dirvožemio kastuvus ir sužiūro.

— Labas, draugai.

Visi tylėjo. Anupras priėjo prie vieno darbininko arčiau ir užkalbino:

— Kaip einasi draugui?

— Einas? Matai, kad knisu . . .

— Taigi . . .

— Aaa . . ., dabar geras gyvenimas darbininkui, — gyrė Anupras.

— Gyvenimas. Rauk tave velniai su tokiu gyvenimu, velniava, ot kas.

— Nu . . .

— Tikrai. Jei aš seniau uždirbdavau 6 zlotus, o prie Smetonos 8 litus, tai gyvenau neblogiausiai, neblogiau kaip jūsų . . . (norėjo pasakyti Stalinas, bet nebaigė), o dabar uždirbu 10 rublių, o kas man iš to? Jei noriu nupirkti vaikui batukus, tai 2 savaites šeima turi nevalgyti, o jei valgys, tai turim būti basi.

— Tad reikia dirbti stachanovietiškai, tuomet daugiau uždirbsite.

— Pamėgink tamsta stachanovietiškai per 8 valandas išmesti 8 kūb. metrus žemės iš 4 metrų gylio, tuomet suprasi kokios yra darbininkams parengtos Maskvos išdirbio normos.

— Bet juk už tai yra pigūs butai darbininkams Antakalnyje, nemokamas gydymas, mokslas, atpiginta elektra, susisiekimas.

— Velniop. Tie butai, tai tik tvartai. Argi gali žmogus gyventi žiemą tokiame name, kurio sienos per plytą? . .

— Kas kaltas?

— Jūs.

— Mes, ne. Kalti inžinieriai, smetonininkai.

— Prieteliau, taigi Maskvos inžinierių projektas.

— O manai, ten nėra sukčių, kenkiančių proletariato gerovei žmonių, nėra sabotažininkų?

— Et jūs viską, ką darot ir kas blogai išeina, tai kalti esą žmonės, o ne jūs.

— Žinoma, o ką draugas manai?

— Manau, kad esi prisisunkęs raudonu rasalu iki kaulo ir pats savęs nepažįsti, va, ką aš manau. Mokslą nemokamą davė, gydymą. Kas iš to, jei mano niekas neserga ir dar niekas nesimoko. Elektros mano bute taip pat nėra. Susisiekimas, tiesa, atpigintas, bet juo naudojasi tik kapitalistai ir tinginiai, o aš kiekvieną dieną einu į darbą 9 km pėsčias, nes į tą vietą joks susisiekimas neina.

Anupras pakrapštė pakaušį ir nieko nepešęs, nesulaukęs entuziastiško darbininkų pritarimo „darbininkų valdžiai", nudūlino savais keliais. Kalbėjęs darbininkas nusispiovė ir vėl įbedė kastuvą molėton žemėn, ėmė dirbti 8 valandų išdirbio normą, kad gautų . . . 10 rublių.

Pagaliau Anupras atsidūrė ton vieton, kur buvo lyg avys suvaryti grįžusieji iš „kapitalistinio" krašto. Jų buvo pilnas kiemas, o kieme apie 20 vežimų. Burliokų dauguma, pamatę įeinantį Anuprą, sužiūro.

Tuo pat momentu šalia jo atsirado ir drg. Zina.

— O, sakau, draugas Pakulnis visur pirmas, gerai . . . Dabar reikia pasakyti jiems žodį ir papasakoti, kur jie apsigyvens, o paskui pirmyn.

— Draugai, — riktelėjo Anupras, — palaukit, aš tik patikrinsiu ar visi. Aš šauksiu pavardėm, atsiliepkite.

— Drg. Borisov.

— Ja.

— Kiek šeimos?

— Aš, žmona ir 10 vaikų.

— Draugas Barkovas?

— Ja.

— Kiek?

— Viso su manim 13.

Ir taip iš eilės atskaitė 10 šeimų, kurių sudėtis buvo nemažiau kaip aštuoni. Viso susidarė apie 100 asmenų. Visi jie pakenčiamai buvo apsirengę, bet labai apsileidę, nešvarūs ir kažko nesmagūs. Vaikai visi maži, o ne retas dar ant nėščios moters rankų.

Po valandėlės Anupras krankštelėjęs sušuko:

— Draugai. Aš esu jūsų apylinkės sielsovietas. Partija ir vyriausybė man pavedė įkurdinti jus gražiuose ūkiuose. Kiekvienas gausite po ūkį valdyti su visu inventorium. Štai vežimai, kuriais jūsų broliai gera valia sutiko parvežti jus į naujas vietas. Tad sveikinu jus atvykusius, iškentusius tiek daug vargo ir skurdo, sveikinu pernešusius kapitalistinį jungą. Čia jūs būsite laisvi, kaip paukščiai, kiekvienam pagal jo darbą ir kiekvienam pagal jo pareikalavimą. O jūs daugiavaikės motinos gausite daug pinigų už vaikus.

— Bet ką už juos nupirksime, — sudejavo viena senė.

— Tegyvuoja nauji draugai.

— Tegyvuoja partija.

Atvykusieji, sužavėti gražia ir daug žadančia Anupro kalba, šūktelėjo „ura" ir tuo ceremonija pasibaigė. Tik vienas atvykėlis, su kaukuolėtu žiedu ant piršto, kažko šaipėsi.

Netrukus visi buvo susodinti į vežimus, o Anupras priekyje gurguolės pirmame vežime su raudona vėliava rankoje vaizdavosi, lyg Leninas Maskvos raudonojoje aikštėje.

Gurguolė patraukė Vilniaus gatvėmis. Žmonės žvilgčiojo į šį paradą ir dūsavo, kad dar daugiau ubagų krašte atsirado.

—oOo—

Anupras, parvedęs raudonąją gurguolę, jautėsi kaip Cezaris, grįžęs iš mūšio. Visus parsivežtuosius įkurdinęs jo paties išgirtuose ūkiuose, rytojaus dieną su pasididžiavimu slebezavojo „Tarybų Lietuvoje" kažkieno parašytą straipsnį:

„Grįžę iš kapitalistinio jungo broliai laimingai pasiekė plačiosios tėvynės klonius. Jie verkė iš džiaugsmo, gavę darbo ir vėl pajutę po savo kojomis žemę, vėl esą žmonės. Šiame reikale daug pasidarbavo ir tėviškai rūpinosi tikras liaudies sūnus, vadovaująs sielsovietui Anupras Pakulnis."

— Girdi, — šūktelėjo Anupras.

— Klausau, — patęsiamai atsiliepė sekretorius.

— Matai, nors kartą ir apie buvusį piemenį žmoniškai parašė. O prisimink, ar tai buvo taip anais kruvino režimo metais, a?

— Nu . . ., — numykė sekretorius.

— Nebuvo ir negalėjo būti, Spauda, radijas ir viskas buvo kapitalistų ir tarnavo tik jiems, išnaudotojams, o dabar, va, rūpinasi darbininkų ir jų vadovų, tikrų

30 METŲ LITERATŪROS DIRVONUOSE

30 metų dirbti literatūrinį darbą, palyginti su viso žmogaus amžiumi, yra ilgas laikotarpis, per kurį su kuriuoma ne vienas, ne du veikalai, bet jau šitoos dešimtys. Ir mes šiuo metu minim dviejų savo didžiųjų rašytojų — Vinco Mykolaičio - Putino ir Balio Sruogos — 30 literatūrinio darbo metų sukaktuves. Jos mums yra ypatingai brangios ir kelianičios tam tikrą pasididžiavimą savo, — lietuviškos literatūros ir jos kūrėjais.

Vincas Mykolaitis - Putinas gimė 1894 m. Pilotiškių kaime, Gudelės ir Šalčio Mokslo Ūkinių dvasinių seminarijoj, Petrapilio dvasinėj Akademijoj. 1917 m. rudeni per Švediją išvyksta į Šveicariją. 1918 — 22 m. Fribourgo universitete studijuoja filosofijos sistemą, filosofijos istoriją ir meno istoriją. 1922—23 m. studijuoja Münchene, ruošdamasis profesirai. 1923 m. pradeda profesiorauti Vytauto Didžiojo Universitete Kaune. Daber profesorauja Vilniaus Universitete, Humo mokslų fakultete. Kitamet sukaks 30 metų, kai Mykolaitis - Putinas dirba profesoriaus darbą.

Spausdinti savo kūrinius daber vienas žymiausių ir didžiausių Lietuvos poetų Mykolaitis - Putinas pradėjo 1912 m. Tada Lietuvai buvo sunkus istorinis metas, tačiau pro visą tą chaosą, vykstantį tuometinėje Rusijos imperijoje, pro tą nykią nelaimės ir prazūtingos grėsmės naktį, blyksteldavo vilties, šviesėjimas, kurį savo eilėraščiuos dainavo Maironis, o iš jaunesniosios kartos naujo žmaus, naujo vaizdesnio prabilo vėl visa eilė poetų. Jų tarpe ir Mykolaitis - Putinas, jau anuo metu atkreipęs į save visos lietuviškoios inteligentijos dėmesį. Jų lame ... didelę poeto - kūrėjo jėgą.

Kaip jūrės mūs sielos banguoja;
Minis kaip erelis laisva.
O ten aukštumoj plėvesuoja
Tai mūs vėliava.

Aišku, Šioks ir pasaulis, poemei smogie smogė į jaunimo širdį, į visų tą, kurie nenustoję vilties dėl Lietuvos rytojaus, kurie siekė ištvermingai vieno tikslo — tautos laisvės. Jie radė Mykolaičio - Putino eilėraščiuose išsakyta tai, kas jiems buvo brangiausia, artimiausia, kas reiškė viltį, kovą ir laimėjimą.

Kiek vėliau Mykolaičio - Putino eilėraščių pobūdis keičiasi, priartėdamas prie grynai egotistinių ir filosofinių - religinių motyvų. Tačiau ligi šių dienų Mykolaitis - Putinas yra pomaironinėj mūsų lyrikoj vienas stipriausių, nuolat atsinaujinančių, randančių įspūdingą išraišką — poetų.

Mykolaičio - Putino literatūrinė veikla dar yra įdomi ir vertinga tuo atžvilgiu, kad ji, galima sakyti, universali, labai įvairi. Ji apima įvairius literatūrinius žanrus.

Poezijos veikalai: „Kunigaikštis Zvainys" (poema) ir „Raudoni Žiedai" (eil.), „Raštu" I t. (skirtas lyrikah), „Tarp Dvieju Aušrų" (eil.), rinktinis lyrikos tomas „Keliai ir kryžkelės", „Ražiios dienos" (eil. rinktinės paruošias spaudai) Dramos veikalai: „Valdovas" ir „Nuvainikuota Valdiutė". Romanai: „Altorių šešėly" (3 tomai), „Krist". Liter. kritika — istorija: „Naujoji literatūrinė literatūra" I t., „Literatūrinės studiai" (straipsnai). Be to, apečiai periodikoje spausdina straipsnių įvairais kultūros, literatūros istorijos klausimais.

Tai maždaug yra 30 metų darbo bagažas. Jis yra didelis. Ir mūsų kultūros lobynui, mūsų literatūrai yra didžiai brangus, vertingas.

***

Antrasis sukaktuvinėsias Balys Sruoga kilime vabalninkiečia (Biržų apa.). Gimęs 1896 m. Mokėsi ir studijavo užsienio mokyklose ir universitetuose. Yra organizavęs daugelio žurnalų leidimą ir taip buvęs jų vienu iš pirmutinių bendradarbių. Čia tektų suminėti: „Pirmąjį karą", „Dainavą", „Skaitymus", „Bar" ir kt. Balys Sruoga profesoriauja Vilniaus Universitete.

Šiuo metu apie Sruogą yra išrasta kalbėti kaip apie dramaturgą, šitoos eilės scenos veikalų autorių. Tačiau sržūsyvesniejam periode jis yra reiškęsis kaip lyrikos novatorius, praskynęs simbolizmui kelią į mūsų literatūrą.

Jo eilėraščių rinkinial — „Dievė iš ežero" (1919 m.), „Saulė ir smilkytas" (1920 m.), „Dievų takais" (1923 m.) — yra didelis veiksnys mūsų lyrikos kryptėsi, jos vystymuisi ligi šių dienų. Sruogos lyrika novatoriškia ir ypatinga tuo, kad jos ritmika, jos visos poetinės priemonės lazdo tradicinius maironinės epochos muostatus. Čia bandoma panaudoti laudies daina ritminė metodika, fodynas...

Ypač gausi yra Sruogos žmaniškė kūryba: „Milžinas pasaulinė" (1923 m.), „Baisioji naktis", „Aitvaras teisėjas", „Radvila Perkūnas" (vaizdas trys — 1925 m.) „Algirdas Izbonskie" ir dramiškė poemėlė „Jaunimui — „Giesmė apie Gediminą" (žiū 1939); paraišta, bet neišleista du didieli scenos veikalai — istoriniai vaizdai: „Appasalnis Dalia" ir „Kazimieras Šapiegas".

Balio Sruogos žmaniškė kūryba yra didelis ir vertingas žaislas į mūsų literatūrą. Šitoji jo kūryba yra vienė esė mūsų pagrindų pastatymas. Joje įsugėrė lietuvės tikrovė, karaitiškas patosas, ironija ir humoras, šveiki lyrikos nuotaikos. Iš visto to Sruoga humanistinė skambanti, žavi veikiau visuma!

Be to, Balys Sruoga yra nuoširdus kapitalinės dviejų tomų veikalas — „Rūsų literatūros istorija" ir daugelio kitų literatūros kritikos — istorijos studijų ir straipsnių: „Dainų poetikos studiai", „Lietuvių teatras Peterburge", „Vaižiūros dramaturgija", „Sartinas valstybės teatre" ir kt.

B. Ūgis

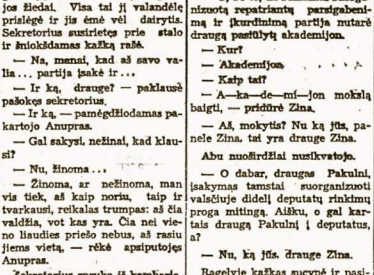

Susitikimas Oedipus „autostrados"

K. VAINIKONIS

RUDENIO RYTĄ

Koks gražus aušta rudenio rytas,
Geltonuoja berželio viršūnė,
Lapas glaudžias prie lapo nukritęs,
Kaip sugrįžę prie motinos sūnelis.

Debesėliai tankiau dangų plauko
Ir vėjelis stipriau ranka glaste
Geltonkasės pasvirnėję pauksus, —
Kaip darželyje žydinčią sėją.

Skranda paukščiai eilėm kaip lėktuvai,
Į pietus telimuosius per dieną.
Kiek ant kelio jų krenta ir žūna, —
Gal dalis grįš gelsvėjant purienoms...

Koks gražus aušta rudenio rytas,
Geltonuoja berželio viršūnė.
Lapas glaudžias prie lapo nukritęs,
Kaip sugrįžę prie motinos sūnelis.

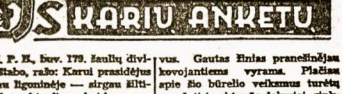

Vel. P. K., bav. 179. Šaulių divizijos štabo, rašo: Karui prasidėjus gulėjau Ignoinėje — sirgau šiltine. Tik penkta diena, kai buvo nukritęs karšta. Birželio 23 d. jau buvau išrašytas iš Ignoinės su paženklinimu paleisti vieną mėnesį stoviogų sveikatos taisyti. Paleistas iš Ignoinės vargais negalais pasiekiau savo butą, esantį karelvinių rajone. Čia radau punktą skiriamą K. N., B. ir apie 20—30 įvairių divizijos dalinių karelvių, kurie buvo paliktl sargybomis. Jie jau turėjo suėmę šio rajono komisarą ir dar vieną politruką, kuriuos vėliau perdavė atvykusiai vokiečių kariuomenei. Iki tol juos laikė virtuvės rūsyje.

Visą birželio 23—24 d. naktį ši vyrai vedė partizaninę kovą prieš bolševikus. Jie net naudoju vieną šarvuotį. Šaudymas vyko visą naktį be pertraukos. Aš, po ligos būdamas labai silpnas, negalėjau ginkliu veikti, todėl visą naktį budėjau prie radijo imtuvo, sekdamas Kauno ir kitų stočių siųstuvius. Anupro vargai kiek sumažėjo, gavus iš draugės Zinos daug plakatų, deputatų portretų. Tarpe gautojo ekstra siuntinio, buvo vienas didelis, raudonu laku užlakuotas vokas su užrašu:

„Sielsovietui

Drg. Anupruf Pakulniui

(atplėšti tik mitinge metu).

Ši voką Anupras saugoje, kaip savo akį. Eidamas miegoti, voką dėjosi po pagalviu, o dienos metu nešiojosi portfelyje. Pagaliau, vieną parusėlaniejį darbai buvo baigti ir artinantis mitingui, Pakulnis valsčiuje buvo lyg nesavas. Jo galvoje pynėsi minytos, kurias jis pasąmonėje rezgė pasakyti susirinkusiems. Kažin kokiu nesiškiu jausmu kuteno širdį didelis rudas vokas. Anupro nujautimu, slepiąs kažką širdžiai miela.

Atėjo ir laiktoji diena. Salė prigūžėjo žmonių, vieni atėjo, kaip į didelę pramogą, kiti raginami ir net varomi, o treti žiaip sau iš smalsumo. Išpuošto salėje pagaliau didysis mitingas buvo atidaryta. Anupras tuoj griebėsi už voko.

— Tai va, draugai, pradėdant savo eilinius darbotvarkės punktus, pranešu jums, kad va priėjusavaitę gavau voką, kurį atplėšti teleista tik žiandien. — Čia jis iškilmingai atplėšė voką ir padavė šalia sėdėjusiam žydeliui Meškei, nes pats gi dar sunkiai skaitė. Žydelis vikriaj ištraukė raštą, permetė akimis ir nesavu balsu suriko:

— Ural

— Aišu, — sušjaudinęs vos ištarė Anupras.

— O, be to, už sumanial suorganizuotą repatriantų parsigabenimą ir įkurdinimą partija nutarė draugą pasitūlyti akademijon.

— Kur?

— Akademijon.

— Kaip tai?

— A—ka—de—mi—jon mokslą baigti, — pridūrė Zina.

— Aš, mokytis? Nu ką jūs, panele Zina, tai yra drauge Zina.

Abu nuoširdžiai nusikvatojo.

— O dabar, draugas Pakulni, įsakymas tamstai suorganizuoti visą užsiėję didelį deputatų rinkimų proga mitingą. Aišku, o gal kartais draugą Pakulnį į deputatus, a?

— Nu, ką jūs, drauge Zina.

Ragelyje kažkas sucypė ir pasikalbėjimas buvo baigtas.

—oOo—

Anupras rytojaus dieną visu rimtumu ėmė ruoštis didžiajam deputatų mitingui, kaip jis vadino per aktyvo susirinkimus, didžiajam darbininkų džiaugsmui.

Šiam reikalui galūtinai buvo perimta parapijos salė ir joje pradėti savavaiškiai papuošimai. Salės papuošimu buvo pavesta rūpintis miestelio komjaunuolių aktyvui. Anupras čia susitiko su sunkumais, mat, nupirkus visą raudoną medžiagą, puošėjų apskaičiavimu, jos dar trūks apie 2000 m. Medžiaga buvo skubiai pareikalauta iš Vilniaus. Gautas Einias pranešinėjau kovojantiems vyrams. Plačiau apie šio būrelio veiksmus turėtų parašyti jo aktyvūs dalyviai, ginklu kovoję ir iš arti viską matę.

Kl. Petras Jagminas, bav. 178. ŠD, rašo: 1941 m. birželio 23 d. 11 val. pak. N. paklausė mus, ar daug čia yra komjaunuolių. Gavęs atsakymą, tuoj atskyrė nekomjaunuolius, davė jiems šovinių ir sutelkė kovoti prieš rusus. Mane su vienu ryšininku paskyrė išžvalgyti Gediminę kalną. Užlipę ant kalno jau neberadome rusų. Radome tik vieną pasislėpusį lietuvį partizaną. Jis po trenčiumi turėjo apsijuosęs lietuvišką vėliavą. Mes visi pasitarę Gedimino pilies bokšte, iškėlėme savo trispalvę.

Pakalnėje pak. N. ir dar vienas man nepažįstamas šoferis nuginklavo vieną politruką ir du rusus seržantus, juos uždarė į rūsį ir, prie jų pastatė sargybon mane ir ŽvDn efl. Bangą.

Parengė St. Strysa

kasmėstų reikalais. Taip, — skaitė toliau:

„Sielsovietas perdavė viešškon atvykusiųjų nuosavybėn 6 veislines karves ir belgų veislės eržilą..."

— Mm, trauk juos velniai. Sinpai. — sumykė.

— Ką sakot, drauge, — paklapiai pasiteiravo sekretorius.

— Sakau, kad velniai klaidas gazietoj daro, ir velniai žino, kažkokią painiavą pina, matyt, redaktoriai bus netaip aprašymą sudirigavę, rupūtės. — Jau supykęs keikėsi Anupras.

— O kas? — Vėl įsikišo sekretorius.

— O tau kas, neturi darbo ar ką, kad maišai?

Sekretorius žyptelėjęs paliko Anuprą ramybėje. Anupras šveibėdiiavo toliau:

„La—la, an—ga—ai gal—langai sekiyčios papuošti raudonom... pa—ap—pal—le—er—ai—pa—paler... Velniai žino, — šūkterėję Anupras. Paler... Nesuprantu, ir tų žodžių ilgumas, kad juos kur pykis. — Šiuostydamas prakaitą pyko Anupras, bet būtinai užsispyręs perskaitė: „palergonijom".

— Ot, šnipai, sakau, viską sužine, labai, mat. čia rūpi kuokam burliokiai palergonijos. Žst duok jam, va kas.

Tačiau tai ištaręs susigūžė, kaip vilšta pereklė, ir nedrąsiai pakėlęs akis susidūrė su „tėvo" Stalino atvaizdu aukstinuose rėmuose.

Pabraukęs per kaktą susimąstė, o pasąmonėje išdygo šešios riebios ir tuo pačiu veiksmu karvės ir riebus trumpakaklis belgų veislės arklys, greta jų tuščiavidurės pasąmonės žiedai. Visa tai ji valandėlę prislėgė ir jis ėmė vėl dairytis. Sekretorius susiriečęs prie stalo ir šniokšdamas kažką rašė.

— Na, manai, kad aš savo valia... partija įsakė ir...

— Ir ką, drauge? — paklausė pašokęs sekretorius.

— Ir ką, — pamėgdžiodamas pakartojo Anupras.

— Gal sakysi, nežinai, kad klausi?

— Nu, žinoma...

— Žinoma, ar nežinoma, man vis tiek, aš kaip noriu, taip ir tvarkausi, reikalas trumpas: aš čia valdžia, vot kas yra. Čia nei vieno liaudies priešo nebus, aš rašiu jiems vietą, — rėkė apsipuotojes Anupras.

Sekretorius spruko iš kambario, o Anupras pasirėmė alkūnėmis ir kažką ilgai svarstė.

Jo slaptas mintis pertraukė telefono skambutis.

— Alio. Klausau. Ką? Kas? Alio. Taip, klausau. Klausau po velnių. — supykęs riktelėjo ragelin. — Aa... laba diena.

Su juo kalbėjosi Zina.

— Naujiena, draugas Anupra!, naujiena...

— Na?...

— Draugas Anupras Pakulnis už pasitarnavimą liaudžiai, partijai ir vyriausybei priimamas partijon tikruoju nariu. Supranti, ką reiškia partiniio bilieta, — aiškiai akcentuodama kartojo Zina.

— Aišu, — sušjaudinęs vos ištarė Anupras.

— O, be to, už sumanial suorganizuotą repatriantų parsigabenimą ir įkurdinimą partija nutarė draugą pasiūlyti akademijon.

— Kur?

— Akademijon.

— Kaip tai?

— A—ka—de—mi—jon mokslą baigti, — pridūrė Zina.

— Aš, mokytis? Nu ką jūs, panele Zina. tai yra drauge Zina.

Abu nuoširdžiai nusikvatojo.

— O dabar, draugas Pakulni, įsakymas tamstai suorganizuoti visą užsiėję didelį deputatų rinkimų proga mitingą. Aišku, o gal kartais draugą Pakulnį į deputatus, a?

— Nu, ką jūs, drauge Zina.

Ragelyje kažkas sucypė ir pasikalbėjimas buvo baigtas.

—oOo—

Anupras rytojaus dieną visu rimtumu ėmė ruoštis didžiajam deputatų mitingui, kaip jis vadino per aktyvo susirinkimus, didžiajam darbininkų džiaugsmui.

Šiam reikalui galūtinai buvo perimta parapijos salė ir joje pradėti savavaiškiai papuošimai. Salės papuošimu buvo pavesta rūpintis miestelio komjaunuolių aktyvui. Anupras čia susitiko su sunkumais, mat, nupirkus visą raudoną medžiagą, puošėjų apskaičiavimu, jos dar trūks apie 2000 m. Medžiaga buvo skubiai pareikalauta iš Vilniaus. Anupro vargai kiek sumažėjo, gavus iš draugės Zinos daug plakatų, deputatų portretų. Tarpe gautojo ekstra siuntinio, buvo vienas didelis, raudonu laku užlakuotas vokas su užrašu:

„Sielsovietui

Drg. Anupruf Pakulniui

(atplėšti tik mitinge metu).

Ši voką Anupras saugoje, kaip savo akį. Eidamas miegoti, voką dėjosi po pagalviu, o dienos metu nešiojosi portfelyje. Pagaliau, vieną parusėlaniejį darbai buvo baigti ir artinantis mitingui, Pakulnis valsčiuje buvo lyg nesavas. Jo galvoje pynėsi minytos, kurias jis pasąmonėje rezgė pasakyti susirinkusiems. Kažin kokiu nesiškiu jausmu kuteno širdį didelis ruda vokas. Anupro nujautimu, slepiąs kažką širdžiai miela.

Atėjo ir lauktoji diena. Salė prigūžėjo žmonių, vieni atėjo, kaip į didelę pramogą, kiti raginami ir net varomi, o treti žiaip sau iš smalsumo. Išpuošto salėje pagaliau didysis mitingas buvo atidaryta. Anupras tuoj griebėsi už voko.

— Tai va, draugai, pradėdant savo eilinius darbotvarkės punktus, pranešu jums, kad va priėjusavaitę gavau voką, kurį atplėšti teleista tik žiandien. — Čia jis iškilmingai atplėšė voką ir padavė šalia sėdėjusiam žydeliui Meškei, nes pats gi dar sunkiai skaitė. Žydelis vikriaj ištraukė raštą, permetė akimis ir nesavu balsu suriko:

— Ural

Visi sušūrę. Pakulnis net krūtelėje.

— Draugai, — sušiko vėl žydelis, — draugas Pakulnis statomas kandidatu į deputatus, ura!

— Ura! Ura!, — nusidėjo salė, — tai rėkė žydai, nes Pakulnis spėjo įgyti jų prielankumo ir malonės.

— Kas priėj deputatą Pakulnį!

Visa salė apmirė.

— Vienbalsiai.

— Ura! Ura! Ura!

Pakulnis tik linkčiojo, o krūtinėje širdis medum sąlo.

Tai taip buvo pradėtas mitingas.

Savaime aišku, tarė žodį Pakulnis, viską juodindamas ir keikdamas, nes dabar jautėsi didelis asmuo — deputatas.

Rytojaus dieną visuose žiemsaičiuose buvo įdėtas Anupro atvaizdas ir pasakytojų kalba.

Anupras, pasiekęs tokį aukštą partijos įvertinimą, nebešimsnė, kaip besidžiaugti ir jis neretai susigraudindavo kiti ašarų. Nežinia kokias ribes būtų siekusi Anupro karjera, jei ne karas.

Karas išblaškė „rojų" kuriančią žemėje svajones ir jie galvotrūkčiomis leidosi pas „tėvą", neretas save kaulais užtersdamas Lietuvos dirvonus.

—oOo—

Velikie Luki. Laukas. Kiek kilometėjęs kupstelis, o viduryje įsmeigta lenta su parašu: „Šioje duobėje gulį deputatas Anupras Pakulnis".

MŪSŲ GYVENIMAS

Vėlinių apeigos Rasų karių kapinėse

Vėlinių dieną, lapkričio antrąją, Vilniaus Rasų kapinėse įvyko bažnytinės apeigos prie lietuvių karių kapų, kur tos dienos proga buvo pašventinta ir naujai pastatytoji koplytėlė.

Dar 15 val. Vilniaus Liet. Savisaugos dalių atstovai kariai uždėjo vainikus ant karių kapų Antakalnio kapinėse ir Rasų kapinėse ant Dr. Basanavičiaus kapo ir ant karių kapų, prie naujosios koplytėlės. 16 val., po gedulingų mišių ir momentui pritaikintos giesmės, prasidėjo Vėlinių vakaro apeigos. Pamokslą pasakė kun. Vaitiekaitis, o visas kitas koplytėlės pašventinimo apeigas atliko J. E. arkiv. M. Reinys. Trumpos, gilaus susikaupimo apeigos prie karių kapų Rasuose buvo baigtos malda „Marija, Marija" ir Tautos Himnu. Į kapines buvo susirinkę tūkstančiai vilniečių lietuvių. Dalyvavo Vilniaus ugniagesių orkestras. Žmonių minia iš karių kapų patraukė į bendrąsias Rasų kapines, kur buvo trumpai susikaupta prie Dr. Basanavičiaus ir Čiurlionio kapų. Kaip lietuvių karių, taip ir visi kiti lietuvių tautai brangūs kapai buvo nors kukliai iliuminuoti, papuošti vainikais, su tautinių spalvų kaspinais. Prie naujosios koplytėlės karių kapuose ir prie Dr. Basanavičiaus kapo Vėlinių apeigų metu stovėjo mūsų karių garbės sargybos.

Trūksta visos eilės „KARIO" numerių

Mūsų laikraščio administracija tegauna iš skaitytojų nemaža laiškų, kuriuose prašoma atsiųsti įvairių išėjusių „Kario" numerių. Šia proga primename maloniesiems skaitytojams, kad mūsų administracijoje jau išsibaigė visa eilė anksčiau išėjusių numerių, būtent: Nr. Nr. 2, 7, 23, 33, 37, 40. Taigi išvardintų numerių administracija prisiųsti jau negali. Dėl popieriaus taupymo, ir visų likusių „Kario" numerių atsarga yra visiškai maža.

Tuo būdu išeina, kad ateityje visi mūsų savaitraščio skaitytojai, norį turėti pilną „Kario" komplektą, turėtų iš anksto išsirašyti prenumeratą. „Kario" prenumerata priimama visuose paštuose. Patogumo dėlei, įstaigų ar įmonių tarnautojai laikraštį galėtų išsirašyti kolektyviškai. Nuolatiniai prenumeratoriai laikraštį tikrai gaus, kai tuo tarpu atskirame pardavime jaučiamas „Kario" trūkumas, dėl nepakankamo laikraštinio popieriaus kiekio, vargu galės greitai pagerėti, ir laikraštį perkant atskirais numeriais — netikra surinkti pilną komplektą.

Kad bent apytikriai būtų žinoma, kiek spausti laikraščio, kad jo pakaktų nuolatiniams prenumeratoriams, reikia, kad „Kario" išsirašymas ateičiai vyktų iš anksto. Jau dabar galima siųsti „Kario" prenumeratą ateinantiems metams. Prenumeratos kaina numatoma tokia: metams — 6 RM; pusei metų — 3 RM; 3 mėnesiams — 1,5 RM.

Į Jus, brangūs namiškiai, kurie rašote mums laiškus

Jūs, tėvai, žmonos, seserys, broliai, mylimos mergaitės, draugai bei pažįstami, mums, einantiems įvairias pareigas Rytuose, kasdieną siunčiate šimtus laiškų ir kitų pašto siuntų. Visos tos siuntos yra laukiamos, mums mielos, nes jos atneša mums iš išsiilgto tėvynės brangių ir mielų žodžių, dovanų. Tai yra gyvas, apčiuopiamas ryšys tarp Jūs tėvynėje ir mūs Rytuose. Jei kuris mūsų (manau, taip pat ir Jūs) kiek ilgesnį laiką negauname iš Jūs laiškų, pradedame svarstyti, ieškoti vaizduotėje priežasčių, kodėl taip atsitiko. Šį kartą kaip tik ir noriu išaiškinti tas priežastis, dėl kurių įvyksta korespondencijos susitrukdymas.

Civiliams asmenims, ir ne karo metu kariams, visas pašto siuntas adresuojame tiesiog į tas gyvenvietes, kur jie gyvena, o kariams nurodome dar ir tą kariuomenės dalį, kurioje jie tarnauja. Karo metu visiems asmenims, kurie yra kariuomenės dalyse, karinėse įstaigose ar organizacijose ir pan., taip adresuoti laiškus draudžiama. Draudžiama todėl, kad priešo agentai iš tokių laiškų negalėtų susekti kariuomenės dalių stovėjimo vietos. Dėl tos pat priežasties draudžiama ir pačiuose laiškuose rašyti stovėjimo vietas. Karo metu esantiems veikiančiojoje armijoje asmenims visos pašto siuntos (laiškai ir siuntiniai) siunčiamos lauko paštu (Feldpost'u), o ant siuntų nurodomas tik lauko pašto (Feldpost'o) numeris, kuris aptarnauja tą kariuomenės dalį, kurioje yra adresatas. Taip pat karo metu reikalaujama, kad ant visų pašto siuntų, be gavėjo adreso, būtų ir pilnas siuntėjo adresas. Be to, kad būtų galima palengvinti paštams darbą ir tuo sutaupyti darbo jėgą ir pagreitinti korespondenciją, yra nustatoma tam tikra adresavimo forma. Savaime suprantama, kad adresai turi būti rašomi aiškiai, išskaitomai, nevartojant nereikalingų žodžių.

Rytuose esantiems Savisaugos Dalinių kariams visos pašto siuntos siunčiamos vokiečių lauko paštu (Feldpost'u), tad tuo svarbiau adresus rašyti aiškiai, išskaitomai, kad nemokėdami lietuvių kalbos to pašto pareigūnai galėtų suprasti ir prisilaikyti tos pačios adresavimo tvarkos, kokia yra nustatyta vokiečių lauko pašto. O vokiečiai yra geležinės tvarkos mėgėjai, net ir smulkmenose.

Lauko pašto siuntoms yra nustatyta tokia adresavimo tvarka:

1) Pirmojoj eilutėj laiško ar siuntinio viršuje reikia parašyti **Feldpost** (vadinas, lauko paštu) ir tą žodį pabraukti.

2) Antroj eilutėj rašyti kario laipsnį, pavyzdžiui: Soldat — kareivis, Gefreiter — grandinis, Uffz. — puskarininkis, Feldw. — viršila, Obfldw. — vyr. viršila, Ltn. — leitenantas, Oblt. — vyr. leitenantas, Hptm. — kapitonas ir t. t. ir adresato vardą ir pavardę taip, kaip rašome lietuviškai vardininko laipsnyje, pvz.: Jonas Petraitis, bet ne Jonui Petraičiui.

3) Trečioje eilutėje, kiek žemiau po antros, rašyti **Feldpost Nr.** arba **Feldpostnummer**, ir numerį to lauko pašto, kuris aptarnauja adresato dalį.

Antrojoj laiško, ar siuntinio, pusėj rašyti savo vardą, pavardę ir adresą taip: **Absender:** (vadinas, siuntėjas) ir po to, pilną savo vardą, pavardę, adresą ir paskutinėje eilutėje prirašyti: **Ostland — Litauen** (vadinas, Rytų kraštas — Lietuva).

Jeigu laiškas siunčiamas lauko oro paštu, priklijuojant tam tikrą ženklą, tai voko pirmojoj eilutėj, vietoj žodžio **Feldpost**, rašyti **Luftfeldpost** ir pagal galimumą tą žodį pabraukti spalvotai.

Paprastų laiškų, tiek siunčiamų iš tėvynės kariui, tiek kario namiškiams, svoris gali būti iki 100 gramų. Jokių ženklų prie tokių laiškų klijuoti nereikia.

Jei norima, kad laiškas pasiektų adresatą greičiau, reikia ant voko priklijuoti tam tikrą ženklelį, kurių kiekvienas Rytuose esantis karys kas mėnuo gauna po keturis nemokamai, ir vietoj žodžio **Feldpost**, rašyti **Luftfeldpost**. Tokie laiškai suvaikšto dvigubai greičiau, bet tokių laiškų svoris negali perviršyti 10 gramų. Sunkesni, kaip 10 gramų laiškai, nors ir su reikalingais ženklais, siunčiami kaip paprasti laiškai (ne oro paštu).

Siuntinius (su daiktais) iš tėvynės kariams galima siųsti ne sunkesnius kaip 100 gramų be jokių ženklų, o priklijavus tam tikrą ženklą (Zulassungsmarke) ir apmokėjus 20 Rpfenigių, siuntiniai gali būti iki vieno kilogramo. Savaime suprantama, siuntinių įpokavimas turi būti estetinis, geriausiai kardoninės dėžutės, ir turis įpokuotas taip, kad nebarškėtų.

Karių siuntiniai į tėvynę gali būti iki 2 kg svorio ir jų kiekis neribojamas. Taip pat prie jų nereikia klijuoti jokių ženklų.

Zulassungsmarkių kiekvienas karys kas mėnuo gauna po vieną nemokamai.

Baigiant paminėsime kokias dažniausiai klaidas daro mielieji namiškiai mums siunčiamose siuntose, o jų, kaip praktika rodo, yra labai daug. Daugiausia pasikartojanti klaida, tai prirašymas prieš kario pavardę žodžio Absender (su šitokia klaida gauname apie 50—70 procentų visų pašto siuntų). Žodis „Absender" vokiškai reiškia „siuntėjas" ir rašytinas tik antrojoj pusėj voko, ar siuntinio, prieš siuntėjo pavardę. Šitą klaidą daro nesuprasdami vokiškai, ir tai labai klaidina paštus.

Kita dažniausiai pasikartojanti klaida — blogas, neryškus rašymas lauko pašto numerių, o kurių paštų numeriai yra kombinuoti su raidėmis, tai, neišskyrimas tų raidžių iš skaitlinių grupės, padaro visai kitą skaičių. Pavyzdžiui, pašto numerį 27383 G, ranka rašant raidę G panašią į skaitlinę 9, labai lengvai padaromas skaičius 273839 ir, savaime aišku, toks laiškas padaro daug ilgesnę kelionę, kol pasiekia savo adresatą, arba būna grąžinamas atgal. Bet, jei tokio laiško antrojoj pusėj dar būna šitoks siuntėjo adresas: „Atgal Pupkui Petrui Seda", tai galima ramiai sutikti su tuo, kad toks laiškas amžinai nebepasiekia nei siuntėjo, nei adresato, kai tuo tarpu, gal būt, jis nešė savyje kai kam labai reikalingą žinią, paguodą ect. Negalima gi reikalauti, kad toli Rytuose esantis pašto pareigūnas, sakysim, nuo Pareinio, žinotų, kur yra tokia Seda ar kita nežymi Lietuvos gyvenvietė, jei siuntėjas savo nenaudai nenurodo kur ji yra. Yra dar daug ir kitokių nevykusio adresavimo pavyzdžių, kuriuos matant stebimės lauko pašto pareigūnų kruopštumu ir pareigingumu, kad ir blogai adresuoti laiškai vis dėlto mus pasiekia. Žinoma, mes neturime galimumo sužinoti, kiek nevykusiai adresuotų laiškų mūs visai nepasiekia.

Todėl, mielieji namiškiai, atsilygindami vokiečių lauko pašto pareigūnams už kruopštumą, adresuokite mums siunčiamus laiškus ryškiai, išskaitomai ir tokia forma, kokia yra nustatyta ir čia paaiškinta.

Viršila Petras Bliudnikas

Rytai, 1942. X. 15.

K A R Y !

Grįždamas iš Tėvynės į Rytus — nepamiršk užeiti į mūsų redakciją, paimti savo daliniui naujų laikraščių ir knygų!

Senajam „Kario" bendradarbiui-talkininkui, savanoriui kūrėjui, 1941 m. partizanui ir LSD kariui viršilai

Vladui Petrauskui

žuvus Rytuose, kovoje prieš bolševizmą, jo namiškiams reiškia kuo giliausią užuojautą

„Kario" redakcija ir administracija

N bataliono, esančio Rytuose, kariui

RĘSTUČIUI SKREBUTĖNUI,

jo tėveliai tragiškai mirus, nuoširdžiai užjaučia

Ada ir Balys Arūnai

LAIŠKAI

ĮSPŪDŽIAI IŠ RYTŲ EILĖRAŠČIUOSE

Eilėraščius rašyti ne kiekvienas gali. Čia, be įgimtų gabumų, reikalingas ir mokslas, praktika ir susipažinimas su eiliavimo technika. Tačiau ne vienas žmogus, pagautas naujų įspūdžių, nors ir neturįs aukščiau minėtų pagrindų, griebiasi išreikšti savo mintis daina bei eilėraščiu. Tą pat matome ir pas kai kuriuos mūsų karius Rytuose.

Čia dedame vieną tokių eilėraščių eil. J. Dičiaus iš Rytų. Eilėraštukas, žinoma, silpnas, netobulas, mažamokslio parašytas, kuris rašė taip, kaip jo mintys diktavo. Poezijos taip pat nė lašo, tačiau vis dėlto jį įdedame kaip laišką mūsų kario iš Rytų, norinčio pasidalyti savo mintimis su tautiečiais tėvynėje.

Jis pradžioje savo laiško rašo:

„Aš, gyvendamas toli nuo savo tėvynės, nutvėręs laisvą valandėlę laiko, sumaniau parašyti iš keleto žodžių eilutę. Ši eilutė skamba taip:"

Ukrainos žmonės vis dar dejuoja,
Kad gyvent sunku purve troboje.
Bet dabar tikis gyvenimo gero,
Nes komunizmą jau tolyn gena.
Komunistėliai nuvargę, nuplyšę
Bėga vis tolyn liežuvį iškišę.
Rusijos žmonėms bloga gadynė,
Nes reik lipdyti trobą iš „glyno".
Rusija medžių, nors daugel turi,
Bet ji parodo savo kultūrą.
Savo žmonelius ji smarkiai spaudė,
Naktis nemigo, dienomis snaudė.
Stalinas rėkia: „Nebėr kur dėtis",—
Nes jau užimtos visos jo klėtys.
Stalin, „tėveli", palikai Maskvą,
Tave priversim važiuot su tačka.

NETEKOME DVIEJŲ KARŽYGIŲ

Toli, Rytuose, tarp miškų ir pelkių, primėtytų kolchozų lūšnelių, kur vien tik skurdas ir bolševikų gaujos viešpatauja ir terorizuoja bei plėšia vietinius gyventojus, mūsų bataliono narsūs kariai pasiryžę atkakliai kovoja, naikina kruvinojo Stalino plėšikų gaujas. Jau ne vieną kartą čia lietuvis karys įrodė pasauliui, kiek jis neapkenčia teroristų — bolševikų, kurie be jokio pasigailėjimo degina ir plėšia nekaltus gyventojus, trukdo susisiekimą ir kelia paniką krašte. Čia lietuvį karį sutinka su išskėstom rankom už tai, kad lietuvis karys juos gina nuo plėšikų — banditų gaujų; prieš jį (lietuvį karį) dreba bolševikų banditų gaujos, nes jos jau ne vieną kartą patyrė lietuvio drąsą ir sumanumą... Už tai, kur tik pasirodo lietuvių karių būrelis, bolševikų gaujos siunčia didžiausius savo būrius, bet, deja, lietuvio kario tai nebaugina. Tai parodė savo gyvenimo karžygišku pavyzdžiu ir mūsų bn. viršila Vladas Petrauskas ir eil. Jonas Krasinskas, karžygio mirtimi žuvę š. m. spalio 18 d. Rytuose, netoli K. miestelio.

Viršila Vladas Petrauskas, gimė 1902. VII. 27 d. Kauno aps., Čekiškės vals., Vozbutų km., lietuvių ūkininkų šeimoje. Vrš. Petrauskas jau nuo pat mažens turėjo didelį norą būti kariu, nes jį šaukė didelė Tėvynės meilė. Ir jau 1920. IX. 2 d., kada vyko Lietuvos Nepriklausomybės kovos, jis, metęs arklą, knygą, palikęs senus tėvus, stojo savanoriu į 2 pėst. pulką ir kovojo su priešais frontuose, kuriuose, neatsižvelgiant į tai, kad buvo du kartus sužeistas, drąsiai žiūrėjo mirčiai į akis. Už narsumą ir sąžiningumą buvo apdovanotas įvairiais pasižymėjimo ženklais ir medaliais.

Išvijus iš Lietuvos priešus, Vladas tiek pamėgo kario gyvenimą, kad juo pasiliko ligi pat savo mirties.

1923. 1 d. mes jį matėme 6. PP, 1926. VIII. 20. 9. PP, 1940. VII. 31 d. 1. PP, 1940. VIII. 30 d. 234 šaulių pulke ir 1941 m. birželio mėn. partizanų eilėse. Ir pradėjus formuotis Lietuvos Savisaugos dalims, jis vėl savanorių eilėse.

Iki 1940. VI. 15. vrš. Petrauskas buvo uolus „Kario" ir kitos mūsų spaudos platintojas. Kai kuriais metais vien „Kario" išplatindavo per 300 prenumeratų.

Viršila Vladas Petrauskas, mylįs savo Tėvynę ir pasišventęs Jai visą savo gyvenimą, lieka visiems mūsų b-no kariams kaip nepaprasto narsumo pavyzdys.

Kada š. m. spalio 18 d. ankstį rytą mūsų Bn, gavęs uždavinį apsaugoti vieną kolchozą nuo banditų gaujų plėšikavimo, išžygiavo pasiryžęs žūtbūtinai kovai, nes mūsų jėgos, palyginti su plėšikų — banditų, buvo net perdaug menkos, vrš. Petrauskas, teturėdamas su savimi vos 22 karių būrį, pasakė: „Nesvarbu, kad mūsų maža, bet mūsų drąsa viską nugalės."

Tikrai, jis savo žodžius parėmė gyvu — pasiaukojančiu pavyzdžiu. Kada buvo sužeistas vienas karių ir šaukėsi pagalbos, vrš. Petrauskas pasikėlė, neatsižvelgdamas į kulkų lietų, ir drąsiai pats nuėjo šaukti sanitarą. Jis visuomet pirmiausia rūpindavosi kitais, o jau paskiau tik pagalvodavo apie save.

Tai jis yra įrodęs jau nė vienose kautynėse. Kada visi kariai, dėl kulkų lietaus priplakti prie žemės, negalėdavo galvos pakelti, vrš. Petrauskas įrodydavo jiems, kad jam jos nebaisios... Deja, negailestingoji priešo kulka iš pasalų pakirto šį narsų mūsų b-no karį, kuris aplaistė savo brangiu krauju Rytų žemę.

Viršila Vladas Petrauskas Tėvynei meilę įrodė paaukodamas Jai savo gyvybę. Jis žuvo garbingoje kovoje prieš mūsų ir viso pasaulio siaubą — bolševizmą; jis žuvo, kad mes laisvi gyventume. Būkime verti jo pralieto kraujo ir nepamirškime, kad esame lietuviai.

Eilinis Jonas Krasinskas, gimė 1911. IX. 13 d. Šiaulių aps., Klovainių miestelyje. Dėl sunkios šeimos padėties, eil. Jonui Krasinskui jaunystėje teko patirti nemaža vargo. Net pradžios mokslo negalėjo išeiti ir teko drauge dirbti fizinį darbą ir mokytis. Savo pasiryžimo ir valios dėka prasilavino tiek, kad įstojęs tarnauti į Lietuvos kariuomenę liko ryšininku.

Pradėjus formuotis L. S. D. batalionams, paliko savo šeimą ir stojo į savanorių eiles, kur pavyzdingai ir sąžiningai visuomet atlikdavo tarnybą ir savo linksma nuotaika užkrėsdavo kitus ir ne vieną liūdnesnį pralinksmindavo.

Visuomet ir visur su noru vykdydavo jam pavestus viršininkų uždavinius ir niekuomet, kad ir kokios bebūtų sunkios sąlygos, nenustodavo geros nuotaikos ir su šypsena sakydavo: „Toks jau kario — savanorio gyvenimas."

Bet štai š. m. spalio 18 d. tose pačiose kautynėse, kuriose žuvo ir vrš. Vladas Petrauskas, greta paguldė galvą ir eil. Jonas Krasinskas.

Ltn. Juodis

Paieškomi dingę kariai

Karys Feliksas Jarašūnas, Vinco sūnus, buvęs Pabradės poligone (pašto dėžutė 61/1). Kas žinotų ką nors apie jį, prašoma pranešti Vincui Jarašūnui, Medikonių km., Rozalimas, Panevėžio aps.

Jonas Dovidauskas, Mykolo sūnus, tarnavęs Švenčionėliuose, prieš karą Pabradės poligone. Kas žinote jo likimą, praneškite broliui Stasiui Dovidauskui, Laipuškių km., Klovainiai, Šiaulių aps.

Kursantas Leonas Žiaunys, 1941 m. birželio 23 d. dar buvo Vilniaus pėstininkų mokykloje. Žinančiųjų jo tolimesnį likimą prašo pranešti O. Žiaunytė - Liubinavičienė, Kėdainiai, Gėlių 1.

Kursantas Stepas Mackevičius, Vilniaus pėstininkų mokyklos 7 kuopos. Vieni sako, kad jis nukautas Antakalnyje, kiti — kad sužeistas miręs Vilniaus ligoninėje.

Kursantas Stp. Mackevičius

Kas žinotų jo likimą, prašoma pranešti motinai H. Mackevičienei, Kaunas, Slyvų gt. 3, arba „Kario" redakcijai.

Kas žinotų apie eil. Joną Kolelį, tarnavusį Pabradės poligone, 619 gaubicų pulke, prašoma pranešti jo žmonai Onai Kolelienei, Rakutėnų km., Surdegis, Panevėžio aps.

Buvę 2 pėstininkų pulko pionierių kariai, kas žinote apie likimą eilinio Mikalavičiaus Stasio - Valentino, prieš karą tarnavusio 184 šaulių divizijos pionierių bataliono mokomojoje kuopoje ir karui prasidėjus pasitraukusio kartu su savo daliniu Minsko link, praneškite Vidaus Reikalų Vadybos, Visuomeniniam Departamentui (Gedimino g-vėj 29, Kaune).

Pak. Juozas Zinkevičius, tarnavęs 9 pėst. pulke (šoferis). Kas žinotų ką nors apie jį, prašo pranešti tėvas Jonas Zinkevičius, Vaičlaukio km., Alvitas, Vilkaviškio aps.

Petras Gleba, tarnavęs 1 pėst. pulko sunk. kulkosvaidžių (1) kuopoje, Vilniuje, vėliau Pabradės poligone. Jo draugas pranešė matęs jį prie Nevelio. Kas žinotų tolimesnį jo likimą, prašo pranešti motina Anatolija Urbonienė, Daukniūnų km., Krinčinas, Biržų aps.

Igoris Abzlatavičius, tarnavęs Vilniaus pėstininkų mokykloje, buvo nubaustas ir išsiųstas drausmės batalionan į Latviją, (Gulbinės miestą, vėliau buvo Priekulės mieste). Ieško tėvai Abzlatavičiai, Kaunas, Mickevičiaus g-vė Nr. 20b.

Kas žino apie VLADĄ KIZLĄ, išsiųstą iš Vilniaus pėstininkų karo mokyklos į drausmės batalioną Latvijoj (Gulbinės m., vėliau Priekulėj). Prašoma pranešti motinai Kizlienei, Kaunas, Aukštaičių, 48.

Kas žino apie šoferį PETRĄ KIZLĄ, Lietuvos kariuomenėje tarnavo auto rinktinėje; bolševikų laikais — 184. PnBn (p. d. 322). Buvo Varėnos poligone, prieš pat karą atvyko į Vilnių ir iš čia dingo be žinios. Prašoma pranešti motinai Kizlienei, Kaunas, Aukštaičių, 48.

Nr 46 (1185) Vilnius, 1942 m. lapkričio 7 d.

PRENUMERATA: metinė — 6,00 RM; pusmetinė — 3,00 RM; ketv. m. — 1,50 RM.
SKELBIMAI: už 1 skaitlinę (milimetrą) eilutės 10 pf. Iš kitų šalių kainos ir pas. iki 25 laidžių (arba iš dalį) po 1 RM. Pigesni pranešimai po 3 Rpf už kiekvieną žodį, bet ne mažiau kaip 50 Rpf už vienkartinį, sveikinimai po 20 Rpf už pirmo eilutę

REIKŠMINGOS METINĖS

Jau metai laiko, kai mūsų Savisaugos Daliniu batalionai išvyko į Rytus, drauge su vokiečių ir kitų Europos tautų kariais, dalyvauti bendrajo ir didžiojo korvoje prieš visos žmonijos pabaisą, kraugeringąjį bolševizmą.

Šėdėdami bunkeriuose, valydami frontą užnugario erštis nuo randomųjų banditų ar eidami kitas atskingas apsaugos pareigas, mūsų vyrai, nebijodami karės miriles, karo vargus ir įvairių neprietikių, kantriai ir narsiai eina savo pareigas, stiprindamiesi viliumi, kad ją kraujo auka, tvilinsa ir vargas turės būti įvertintas, kurianti laimingesnę ir teisingesnę nuo bolševizmo apsaugotos Europos ir mūsų tėvynės ateitį.

Šiuki, permaininga lietuvio karės tikimo eiga ir kartais kėlė vienas taičiės žirdyje ir prote sukelti nuosirdų pagarbos jausmą tiems uniformuotiems Lietuvos vyrams, kurie kasiriai ir ramai šiūrėdami uniformi ir vargų i akis, gyvena ir kovoja šiurkščiojo, neaiškioje pasaulinio karo kaudinėjėje. Ta pagarba turėtų pasireikšti ne tuo metu, kai kovoje žūsiu, bet ir konkrečiomis pastangomis, kad ryšiai karių su tėvyne būtų kuo glaudesni, nuoširdesni, nepertraukiami. Juk ryšui su tėvyne daug jau kelinti metai be pertraukos neaiškiru su karine aplinka, su gimiu ir su atsakingomis kario pareigomis. Jaunos ir šeimos vaikai i Rytus todėl, kad jie anos istoriniu momentu buvo ne laisvi piliečiai, o kariai, kurie to tolian metėję taikais paliki ir pilidė savo vršinlinką ir bendrosios vadovybės įsakymus.

Taigi, šių metinių proga prisimikime mūsų pilkusiųsiu brolius, karius, kurie netuvargdami kovoja prieš mūsų piktiausį priešą — bolševizmą, kurie teroru mūsų kariai daugiausia patyrė raudonosioj armijos ellėse.

KULTŪRA MENAS, ŠVIETIMAS

— Po ilgesnės pertraukos, Generaliniam Komisarui leidus, atgaiinta Lietuvos Dailininkų Sąjunga. Spalio 25 d. sąjungos pataipose Kaune įvyko visuotinis Dailininkų Sąjungos susirinkimas, kurisme dalyvavo per 50 dailininkų. Dailininkas T. Valius padarė platų pranešimą apie po bolševizmio laikotarpio veiklą. Po persitvarkymo sąjunga turėjo 113 narių. Nutiuojų sąjungos pirmininku išrinktas dail. tapytojas Adalbertas Staneška, pavaduotoju — dail. Antanas Žmuidzinavičius. Ter susirinkimo metu ta apie Naujuosius Metus surengti Vilniuje grynosios ir taikomosios dailės parodą.

— Savitarpinės Pagalbos Centrinė Motinos ir Vaiko Globos Sekcija renka medžiagą knygai išleisti „Patarėjas motinai".

— Spalio 31 d. Vilniaus Miesto Teatre įvyko H. Ibseno „Nora" premjera. Režisūra — R. Juknevičiaus, dekoracijos ir kostiumai — dail. V. Palaimos.

— Lapkričio 15 d. Pasvalio gimnazija mine 20 metų sukaktuvės. Jos įsikūrimo. Gimnazijos sukakties minėjimo komisija pakviet minėjime dalyveuti gimnazijos steigėjus, buvusius gimnazijos direktorius, mokytojus ir administrtus.

— Sveičionyse likviduotas mieto mėgėjų teatras. Kultūros komitetas ir vietos administracijos organai steigia nuolatinį teatrą, kuri iš laikys mieto savivaldybė.

— Lietuvos Mokslų Akademijos Etnologijos Institutas Fonogramų vedėjas Z. Slavilinas Vilniuje šiuo dolinę skaitė visą paskaitų ciklą iš savo specialybės. Vėlinių proga buvo skaitoma paskaita „Mirusiųjų apraudojimas".

— Spaudoje pastrodė naujas etnografinės medžiagos „Gimtasis kraštas" tomas. Šis leidinys leidžiamas Siaulių Krašto tyrojo Draugijos. Ligi šiol išleista 30 „Gimtojo Krašto" sąsiuvinių ir padarytas didelis etnografinės medžiagos rinkimo darbas.

— Valdžios organams leidžiant, Steitinuos, Vilniuje ir Žemėrėkyje jau veikia Lietuvos Meno ir Mokslo Draugijos centrai. Šiuo metu rūpinamasi tais pačiais pagrindais toliau draugijas įsteigti Rokiškyje ir Ukmergėje. Prie šių draugijų nevisos koncentrouosis visos kulturinės provincijos lietuvių gyvenimas.

— Jau ilėšio iš spaudos naujas gegužės ir birželio mėnesių „Bibliografijos Žinių" numeris, kuriame paskelbti visi metai laikotarpyj pasirodę leidiniai ir sužymėta žymi dalis periodikoje spausdintų straipnių.

— Kaune Valstybinėje Leidykloje, vadovaujant SS Oberšturmfureriui dr. Schroul, gaminamas Lietuvių - Vokiečių Kalbos Žodyšas, po kurio bei išleistas ir Vokiečių — Lietuvių Kalbos Žodynas. Iš bendrai visame veikale numetotos 30.000 žodžių, ligi šiol užrašyta raidės A — H ir Z — Ž su maždaug 15.000 žodžių. Po kruopščių paruošiemųjų darbų, ligų pastarųjų ir kitos specialės literatūros, dalyvavęs šyti kirčiai, linksniavime nurodymai. Be to, atsižvelgta į atmonimus, pastabas ir pasiūlymus, kurie buvo gauti iš tarptautinės žodžiai.

— Vėlinių proga Vilniaus ir Kauno Miestų skyriuai lapkričio 1 d. suruošė atitinkamą vaidinimą. Vaidinime autorius Vytautas Sirijos Gira. Vaidino Vilniaus Miesto Teatro aktoriai Žiežiuškienė J. Gustaitis, Muzika — Koncevičiaus.

— Kebliu kaime (Šiaulių vaisė) laukuose pagal Kulpės upėl, J. Žakėno ežyse ariant, atrasta įvairių žalvarinių papuošalų bei įvairių senovinių ginklų: ietų, durkių. Be to, atrasti taip pat pasidėtieni dirbi iš akmenys, kuriuose ikrelant užtinkama paisiodžiumą.

— Pasvalio agniaucnų pastangomis sutvarkytas Herstiftros — mažrikos vakare dalyvavo Bernardas Brazdžionis, paskaitydamas visą eilę savos kūrybos. Be to, dalyvavo dail. J. Antanas Bitlinas ir Julius Šimkevičius bei Pasvalio gimnazijos literatai. Muzikinėje dalyje dalyvavo violistė Teodorėlienė ir Vaitkūnienė. Solistėms akompanavo komp. Starka. Tai pirmas šios rūšies vakaras Pasvalyje.

— Šiudžių Piunes iš Kauno persikėlė Vilnium ir įsikūrė Vilniaus gatvėj Nr. 22.

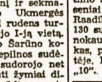

— Praeitą šeštadienį ir sekmadienį Vilniuje viešėjo Ukmergės Perkūno komanda, kuri pastarųsiu laiku nyre savo rajone laimėjo I-ją vietą. Pirmuoju prieš bovę Šarūno komanda. Perkūnieciai nepilnos sudėties komanda lengvai sudorojo net 5:0. Paskėmė galėjo būti žymiai didesnė, bet dileidis susigrūdimas prie vartų ir betiesiai pasiekęs žymiai trukdė eikštėje (pabaudos) ką nors idomesnio sukurti.

XI. 1 d. perkūnieciai rungėsi su profesionalais Kaunu. Kaunietis, kurioje žaidė daugiau kaip pusė Vilniaus rinktinės k.-dos žaidėjų. Pirmame pusiaičy žaidimas buvo vienodo lygio, kaunietis laimėjo be buvo 1:1. Antrame kėliny vilniečiai turėjo ištiesa eilę progų, bet nesiekė išmušti. Tik baigiamųjų kėliniui pradėjo kristi įvarčiai.

— Spalio 25 d. Šiaulių sporto rajonas buvo pagal nustatytą planą surengęs 4 — 5 km lauko bėgimo varžybas, dalyvaujant Kauno, Vilniaus ir Šiaulių ekipoms. Pirmoji vieta teko Kauno komandai, antroji Šiauliečiams ir III vilniečiams.

— Sportininkai remia Savitarpinės Pagalbos veiklą, šiam tikslui rengdami futbolo ir krepšinio rungtynes.

Praėjusį šeštadienį ir sekmadienį minėtum tikslui Kaune buvo pravestas rudens turnyras, kur futbolą laimėtoju liko LFLS, finale nugalėjusi Taurą, o krepšinio — Perkūno ekipa.

Kai kurios pajėgiausius sporto klubas šiais metais buve „Auskėla", kuris per Talijos lengvosios atletikos pirmenybių rungtynes laimėjo net 11 varžybų meisterystę. Ypač pažymėtina p-lė Lydia Galle, trijų rungtynių konkurencijų rekordistė. Si latvaitė 100 m nubėgo per 12,4 sek. Pirmojoj turi 4-ta vieta, Jos 80 m. berjerinis per 12, 5 ir 5,52 m. į tolį prilygsta Europos moterų pirmajai klasei.

— Batėjaus mėnesiui Vengrijoj per pravestas lengv. atl. varžybas 10.000 m konkurencijoj vengras Szilagyi, ligi nuotolių meisteris, ši distancija vengrui geriausia. Šiais metais Europoj, o kartu pasauly, laiku. t. y. per 30:09,4 min. Pirmiau šia distancija švedas Pettersson pasekme 30:19, 4 min.

— Gersauis latvių letinikas Steinbrenieks savo rezultatą iš 57 m pagerino iki 69,35 m be to dar 6 vietoj pasauly letinikų tarpe.

— Kaip suomių spauda pranešė, žigmetis garsiai letinikas Heimo stetowa Nikkanchen pastraukia iš aktyvaus sportinio darbo. Šiais metais jis vis dėlto pasistengė užimti pirmą vietą pasauly, pasiekęs 71,24 mtr.

— Nesenai garsaus Haeggas viešėjo ir ligi nuotolių bėgimo šaipo — Rosinoj, kur turėjo 3000 m distancijos varžybas. Cia pasaulio meisteris lengvai prabėgo per 8:19,6, palikdamas stipriausiųjų suomių konkurentu Sarkiajaus 13 sek. (Sarkiamos laikas 8:32,6). 10 km šią metų nugalėtojes viršila Salminen pradėjo labai silimas tempo ši pirmutas liko paskutinėj vietoj (8:51,6). Si pasekmė Suomijoj pastkutinė, o pas mus dar sportiniam gyvenimui žinoti nepasiekė. Tuo metu mėgėjo bėgimu buvo irgi labai nustebinti, nors ju šaly panašių sporto rūšių nemažai, bet ši sportinioje pajėgumai verčia tikėvieną domėtis.

3000 m bėgdamas, Haeggas 7.-ji rata (400 m) prabėgo per 61,8 sek., 800 m. — 2,01,5, 1500 m — 3:59,7, atseit, 1500 m greičiau, negu Stockholme bėgant 3000 m pasaulio rekordui, kur ši nuotolį prabėgo per 4:01,4. Kad ši pasekmė ne tik eras žymiai trukdo, bet Haeggas pirmąją distancijos pusę smarkiai plėšė, nukirdamas suomius, kurie, kaip ir ja, šiemet, kaip kariautojai, turi užleisti pirmavimą švedams.

— Suomis Raadik, 1939 m. vidutinis svoris Europos meisteris, v. semiai perėjo į profesionalus elles. Raadik savo bokso karjerej turėjo 130 susitikimu, iš kurių 118 laimėjo nokautu. Tai tikrai retas boksninkas, paguldes tiek aukvę ringo aikštėje, kurienos teisėjas skaitė iki „10".

A VIKAILIŲ RINKLIAVA PRATĘSTA IKI LAPKRIČIO 15 D.

— Sveikas, Matai! Na, ko gi tu čia stovi per toli lietų ir dar galiausių skėtį laikai? Ar jis sugedes?

— Ne, bet aš Marytei paskečiau pasimatymą, ir ji mane turės atpažinti iš sugiusio skėčio kairėj rankoj.

TAUTIECIAI!

Gyvenamieji istoriniai pasaulio sukrėtimo laikai iškėlė daug sunkumų, nepriteikių, kurie pavieniui nevisada pašalinami. Kovoti ir nugalėti ypač karo metu gyvenimo sunkumų, ne viskems vienodai sekasi. Sūpniesiems ir nelaimingiesiems tarime padėti, suteikinti savo parama jiems pavyksta ne visiems viską.

Vien moralinės paramos nepakanka. Sala šiltų užuojautos žodžių būtina ir materialinė parama.

Peržiūrėkime savo šiekčius ir viską, kas nebūtina, atiduokime Savitarpinei Pagalbai, kuri išdalins būtinai reikalingiesiems.

Savitarpinė Pagalba ryšoi būti lietuviškiesiems visuomenės ryšininkie, kuri padėtų geres valos tautiečiams išliesti paramos ranką i varga patekusiems broliams ir seserims.

Aukodami Savitarpinei Pagalbai, sukojate sau, savo tautai ir jos ateitai.

Iškabiava dailetuis bus lapkričio mėn.

SAVITARPINĖ PAGALBA

Mes informuojame

KAUKAZAS

Nuo Juodųjų iki Kaspijos jūrų ištyses Kaukazo kalnynas tarytum siena skiria Europą nuo Azijos. Jo vyriąsi nuo jūrų iki jūrų sudaro 1200 km, Kaukazo kalnyno plotis svyruoja nuo 100 iki 200 km. Jo paviršius sudaro 145-000 km².

Kaukazo kalnynas neturi į perkertančių sėnių kaip Alpės, bet tik keletą stačiai kylančių ir vandens ilgraužtų peršių, kurios veda į kalnyno viršūnę. Vidutinis Kaukazo kalnų aukštis yra 3000 m, tačiau jis turi dar keletą kalnagūbrių, kūrie pakyla virš 4000 m. Kasbekas — 5-043 m — abu užgesę ugniakalniai. Pagal graikų pedavimus, Zeusas kadaise prie Kasbeko kūrė prikalęs Prometėją už tai, kad jis žmonėms ugnį atnešęs. Vidurinė Kaukazo kalnyno sritis ir Elbrus kai Kasbeko yra žmonės pagedęs ledynu, ši kurio išteka penkios svarbiausios upės: Kubanė, Kama, Kura, Rion ir Terekas.

Kaukazas labai atvilčia. Kaukazas labai skirtingas. Tuo tarpu, kai Juodosios Jūros pakraščiais auga palmės, bananai, arbatas, tabakas ir pelkiausioe Europos dalyje, Kaspijos jūrės pakraščiai primena atšiaurias Azijos kalnynų dykumas. Vakarinė ir centrinė Kaukazo dalis padengta vešlia ažuolynais, klevynais, skrobylnais ir liepynais. Papėdžių orientaliuose palmės aukštesnėse vietose pakeičia eglės ir pušys. Žolė siekia iki žmogaus juostos. Žmogaus koja skęsta samanose ir kerpėse. Cia sutinkama lokių, šilčių, šernų, vilkų ir kiaunų. Kaukazo kalnynas yra žinomas ir ožkų, stirnų, erelių ir grypų. Tačiau iš kultūrinės augalų, iškyrus vakarinės pakraščius, sėjamas tik ir kultivuojamas bulvės ir kai kurios daržovės.

Kalnyno viršūnės yra klasiškoos ir sunkiai pasiekiamos.

Kaukazo kalnyno gyventojai yra labai mišrūs, nes pro ji dar priešistoriniais laikais tranke keliaujančios tautos. Cia sutinkama net 30 atskirų kalbų, kurios skirstomos i tris svarbiausias grupes: 1) pietvakariuose — kartvelų grupė, kurią sudaro gruzinai, čekai, čerkesai, turšai, pšavai, imerai, gurijai, adžarai, mingrelai, lazai ir svanai; 2) šiaurvakarinėse — čechanų — čečėsų grupė ir 3) rytuose — čečėnų ir lesginų kalbų grupė. Be to, dar čia sutinkamos iranėnų kalbų grupės, osetinai, tatėnai, turiai — totorių kalbų grupės, nagaių, kalmukų ir karaičėnų. Be ju, dar randama armėnų, persų, graikų, ukrainėčių, rusų, vokiečių, čekų ir kitų.

Ju religinis veidas taip pat margas. Kalnynų viršūnėje yvranja islamas, o šiaurėje ir rytuose — krikščionybė. Tuo tarpu paviršiaus ir žemės dugniauja paskėnde pagonišku demonų garbinime ir praktikuoja auka kulta.

Ju tarpe yra ir žydų. Ugio ir puikaus sudėjimo. Ypatingai brangina laisvę ir karingumą. Gyvena dažniausiai patriarchiniu gyvenimu, užsidare. Ju kultūra yra labai kuriaginė papėdėse, yra lyg mažos tvirtovės su daugybe stebėjimo ir gynimosi bokštu.

Petras Didysis pradėjo Kaukazą užkariauti dar 18 a. vidury, tačiau jo įpėdinai ji užkariavo tik 1859 m.

Yra tik keletas kelių, kurie kerta arba apjuosia kalnynę. Svarbiausias ju yra Gruzinų karo kelias, kuris Kaukazo kalnyną kerta iš šiaurės ir pietus, per jo vidurį. Jo ilgis — 200 km. Tas kelias eina aukštupio per lengvai uždaromą Darjalo daubą, kuri čerkesų buvo vadinama „Kaukazo gerkle". Ten Kasbeko papėdėje, yra Kuros sėnį i Tiflisą. Šiuo vieninteliu keliu gali naudotis visus metus ir autovežimai.

Antras kelias yra Osetinų karo kėlias, eina per 2629 m aukštumas Mamisono perėja. Jis yra labai nuožulnus ir todėl mažai naudojamas. Trečias kelias yra Suchumo karo kėlias, eina per 2767 m aukštumas Kluchoro perėją ir pasiekias Suchumą prie Juodųjų jūrų. Jo tik dalis tinka suvažiavimui, nes likusi dalis yra tik siaurus kalnų takas.

Be šių, yra dar du kėliai, kurie vienas eina iš Kerčės per Novorosijską ir Petrą. Pagal ji eina ir 500 km ilgio geležinkelis. Antras geležinkelis eina iš Rostovo i Baku. Svarbiausias geležinkelio ruožas yra Rostovas — Tiflisas — Batumas.

Be to, dar yra trys didelės naftos vamzdžių linijos, kurių viena iš Baku dviem šakom eina i Batumą; antra — prasidedą nuo Groznio, ir eina Kaspijos jūros, eina per Groznų naftos laukus ir baigiasi Rostove; o trečioji — iš Groznų per Makopą i Tuapsę prie Juodųjų jūrų.

Tur būt, nėra pasaulyje kitos taip turtingos srities, kaip Kaukazo srities. Be naftos, čia randama natūralinių dujų, akmens anglių, durpių, manganė ir geležies rūdos, spalvotųjų metalų, akmens druskos ir mineralinio vandens. (Pri. „Siesa")